

(इंग्रजीमध्ये टंकलिखित केलेल्या न्यायनिर्णयाचा मराठीमध्ये अनुवाद)

मुंबई येथील उच्च न्यायालयात

फौजदारी अपीलिय अधिकारक्षेत्र

फौजदारी अपील क्रमांक ६७८/२०१४

महाराष्ट्र सरकार

... अपीलकर्ता

विरुद्ध

सज्जाद अहमद अब्दुल अझीझ मुघल उर्फ पठाण

... प्रतिवादी

सह

फौजदारी अपील क्रमांक ४९१/२०१५

सज्जाद अहमद अब्दुल अझीझ मुघल उर्फ पठाण

... अपीलकर्ता

विरुद्ध

महाराष्ट्र सरकार

... प्रतिवादी

सह

फौजदारी पुनरीक्षण अर्ज (एसटी) क्रमांक १०४७३/२०२२

अतनु पुरकायस्थ

... अर्जदार

विरुद्ध

१. सज्जाद अहमद अब्दुल अझीझ मुघल उर्फ पठाण

२. महाराष्ट्र सरकार

... प्रतिवादी

सह

फौजदारी पुनरीक्षण अर्ज (एसटी) क्रमांक १०४७३/२०२२

मध्ये

अंतरिम अर्ज क्रमांक २९०४/२०२२

अतनु पुरकायस्थ

... अर्जदार

विरुद्ध

१. सज्जाद अहमद अब्दुल अझीझ मुघल उर्फ पठाण

२. महाराष्ट्र सरकार

... प्रतिवादी

सरकारसाठी वरिष्ठ वकील (विशेष पी. पी.) श्री. मनोज एस. मोहिते त्यांच्यासोबत सुश्री. प्रियंका चव्हाण आणि सुश्री. इल्सा शेख.

अपील क्रमांक ४९१/२०१५ मध्ये अपीलकर्ता आणि अपील क्रमांक ६७८/२०१४ आणि पुनरीक्षण अर्ज (एसटी) क्रमांक १०४७३/२०२२ मध्ये प्रतिवादीसाठी डॉ. युग मोहित चौधरी त्यांच्यासोबत गौरव भवनानी आणि श्री. अनुश शेटी.

पुनरीक्षण अर्ज (एसटी) क्रमांक १०४७३/२०२२ सह आयए २९०४/२०२२ मध्ये अर्जदारासाठी श्री. अभिषेक येडे त्यांच्यासोबत श्री. ऋषिकेश वाय. दुबे.

श्री. महेश तावडे, एसीपी, वाहतूक दक्षिण विभाग.

श्री. नितीन एन. कुंभार, पोलीस निरीक्षक, युनिट-४, गुन्हे शाखा, मुंबई.

श्री. संजय बी. निकम, पोलीस निरीक्षक, युनिट-४, गुन्हे शाखा, मुंबई.

न्यायमंच : न्यायमूर्ती श्री. ए. एस. गडकरी आणि

न्यायमूर्ती डॉ. नीला गोखले

राखून ठेवल्याची तारीख : १४ ऑगस्ट २०२५

अधिघोषित केल्याची तारीख : १० नोव्हेंबर २०२५

न्यायनिर्णय :- (न्यायमूर्ती डॉ. नीला गोखले यांनी पारित केला)

विवरणाच्या सोयीसाठी, हा न्यायनिर्णय खालील भागांमध्ये विभागला गेला आहे : -

अनुक्रमणिका

I.	<u>तथ्यात्मक सारणी</u>	५
II.	<u>पक्षांचे युक्तिवाद</u>	१३
ए.	अपीलकर्त्याच्या वतीने युक्तिवाद	१३
बी.	अपीलकर्त्याच्या विद्वान वकिलांनी भर दिलेले न्यायनिर्णय	२५
सी.	प्रतिवादी-सरकाराच्या वतीने युक्तिवाद	२८
डी.	प्रतिवादीच्या विद्वान वकिलांनी भर दिलेले न्यायनिर्णय	४१
ई.	पुनरीक्षण अर्जदाराच्या वतीने युक्तिवाद	४२
III.	<u>निर्धारासाठी मुद्दे</u>	४४

IV. <u>विश्लेषण</u>	४५
ए. परिस्थितीजन्य स्वरूपाच्या पुराव्यांसंबंधीच्या प्रकरणांमध्ये	
मांडला गेलेला कायदा	४५
बी. सज्जादवर दोषारोप ठेवणारे अभिलेखावरील पुरावे	४९
सी. हेतू बाबत	५०
डी. गुन्ह्याच्या ठिकाणी सज्जादची उपस्थिती आणि शेवटच्या	
दृश्याच्या सिद्धांतावरील कायदा	५३
ई. वस्तू जप्त करणे; कोठडीची साखळी / मेणाचा शिक्का नसणे	५९
एफ. डीएनए संबंधी सीए अहवालाबाबत	६२
जी. शस्त्र जप्तीबाबत	६२
एच. इतर लेख परत मिळवल्याबद्दल	६३
आय. न्यायबाह्य कबुलीजबाब	६६
जे. सज्जाद यांनी दिलेले विरोधाभासी जबाब आणि	
त्याच्या शरीरावरील स्पष्ट न केलेल्या जखमा	७१

के. सीसीटीव्ही फुटेज/बोटांचे ठसे आणि पाऊलखुणांवर ७३

एल. शवविच्छेदन अहवाल ७४

एम. कलम ४६४ फौजदारी प्रक्रिया संहिता लागू झाल्यावर ७४

V. अंतिम निष्कर्ष ७५

१. या प्रकरणातील अपीलकर्ते आणि पुनरीक्षण अर्जदार बृहन्मुंबई येथील शहर दिवाणी आणि सत्र न्यायालयातील विद्वान अतिरिक्त सत्र न्यायाधीश यांनी सत्र खटला क्रमांक ७३८/२०१२ मध्ये दिनांक ७ जुलै २०१४ रोजी पारित केलेल्या न्यायनिर्णय आणि आदेशाला आव्हान देतात. या न्यायनिर्णयानुसार, अपीलकर्ता-दोषी ("सज्जाद") हा भारतीय दंड संहिता, १८६० (संक्षिप्त आयपीसी) च्या कलम ३०२, ३५४ आणि ४४९ आणि मुंबई पोलिस कायदा, १९५१ च्या कलम १३५ सह वाचलेल्या कलम ३७ (१) (अ) अंतर्गत दंडनीय गुन्ह्यांसाठी दोषी ठरला आहे. आयपीसीच्या कलम ३०२ अंतर्गत दंडनीय गुन्ह्यासाठी, सज्जादला जन्मठेपेची सक्तमजुरीची शिक्षा सुनावण्यात आली आहे, म्हणजेच त्याच्या नैसर्गिक आयुष्याच्या उर्वरित काळासाठी कारावासाची शिक्षा सुनावण्यात आली आहे; आयपीसीच्या कलम ३५४ अंतर्गत दंडनीय गुन्ह्यासाठी, त्याला ५ वर्षांची सक्तमजुरीची शिक्षा सुनावण्यात आली आहे, त्यासह ३,०००/- रुपये दंड आणि जर दंड भरला नाही तर ६ महिने सक्तमजुरीची शिक्षा सुनावण्यात आली आहे; आणि मुंबई पोलिस कायदा, १९५१ च्या कलम १३५ सह वाचलेल्या कलम ३७(१) (अ)

अंतर्गत शिक्षेस पात्र असलेल्या गुन्हासाठी, त्याला १ वर्षाची साधी कारावासाची शिक्षा आणि ५,०००/- रुपये दंडाची शिक्षा सुनावण्यात आली आहे, जर दंड भरला नाही तर २ महिने साध्या कारावासाची शिक्षा सुनावण्यात आली आहे. कारावासाच्या सर्व मूलभूत शिक्षा सलगपणे सुरु ठेवण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत.

२. फौजदारी अपील क्रमांक ६७८/२०१४ मध्ये महाराष्ट्र सरकार आणि गुन्हेगारी पुनरीक्षण अर्ज (एसटी) क्रमांक १०४७३/२०२२ मध्ये मृत पीडितेचे वडील, पुनरीक्षण अर्जदाराने शिक्षा वाढवून फाशीची शिक्षा देण्याची मागणी केली आहे. फौजदारी अपील क्रमांक ४९१/२०१५ मधील अपीलकर्ता हा एकमेव दोषी आहे जो त्याच्या शिक्षेला आव्हान देतो. अपील / पुनरीक्षण अर्ज एकाच न्यायनिर्णय आणि आदेशाला आव्हान देत असल्याने, या सामायिक न्यायनिर्णय आणि आदेशाद्वारे सर्व एकत्रितपणे निकाली काढले जात आहेत.

I. तथ्यात्मक सारणी :

३. अपील दाखल करण्यास कारणीभूत ठरणार्या प्रकरणाची तथ्ये खालीलप्रमाणे सारांशित केली जाऊ शकतात :

- i) पल्लवी पुरकायस्थ (पीडित/मृत) नावाची एक तरुणी वकील, तिचा मित्र अविक आलोक सेनगुप्ता (माहिती देणारा) सोबत, मुंबईतील फ्लॅट क्रमांक १६०१, 'ब' विंग, १६ वा मजला, हिमालयन हार्ट बिल्डिंग, भक्ती पार्क, वडाळा

(पूर्व) येथे भाड्याने घेतलेल्या फ्लॅटमध्ये राहत होती. त्यांचे लग्न होणार होते. हे दोघेही कायद्याचे पदवीधर होते. पल्लवी एका कंपनीत लीगल मॅनेजर म्हणून काम करत होती. तिच्या कामाची वेळ सकाळी ११:०० ते संध्याकाळी ०५:०० पर्यंत होती. अविक एका लॉ फर्ममध्ये नोकरीला होता आणि त्याच्या कामाची वेळ निश्चित नव्हती. ते सहसा सकाळी ९:३० वाजता घरातून बाहेर पडायचे आणि रात्री १०:०० किंवा नंतर कोणत्याही वेळी परत येत.

ii) दिनांक ८ ऑगस्ट २०१२ रोजी अविक कामावर निघून गेला आणि पल्लवी घरीच होती. दिवसभरात ते फोनवर बोलत होते. संध्याकाळी उशिरा अविकने पल्लवीला सांगितले की त्याला उशीर होईल कारण त्याला एक असाईनमेंट पूर्ण करायची आहे. त्यावेळी पल्लवीने घरात वीज नसल्याचे सांगितले. अधूनमधून दिवे बंद होत होते. अविकने तिला गार्डला कळवायला आणि इलेक्ट्रिशियनला बोलवायला सांगितले. आपल्या सहकाऱ्यांना सोडल्यानंतर अविक दुसऱ्या दिवशी म्हणजे दिनांक ९ ऑगस्ट २०१२ रोजी सकाळी ५:३० वाजता घरी परतला. जेव्हा तो लिफ्टमधून बाहेर पडला तेव्हा त्याला त्याच्या फ्लॅटच्या दाराबाहेर आणि शेजारच्या फ्लॅटच्या बाहेर रक्ताचे डाग पडलेले दिसले. त्याच्या फ्लॅटचा दरवाजा जरासा उघडा होता. त्याने फ्लॅटमध्ये प्रवेश केला आणि त्याला पल्लवी कार्पेटवर रक्ताच्या थारोळ्यात पडलेली दिसली. त्याने आपल्या मित्रांना

आणि शेजाऱ्यांना फोन करण्याचा प्रयत्न केला पण प्रतिसाद मिळाला नाही. मग त्याने तळमजल्यावर येऊन वॉचमनला माहिती दिली. श्री. पाठक आणि त्यांची पत्नी अशी दोन व्यक्ती फ्लॅटमध्ये आल्या आणि त्यांनी दिवे लावले. श्री. पाठक यांनी पोलिस नियंत्रण कक्षाला फोन केला. पोलिस येईपर्यंत हे सर्वजण फ्लॅटमध्ये थांबले होते. त्यानंतर पल्लवीला सायन रुग्णालयात नेण्यात आले. डॉक्टरांनी पल्लवीला मृत घोषित केले आणि अविकने पोलिसांत तक्रार दाखल केली. सुरुवातीला एका अज्ञात व्यक्तीविरुद्ध एफआयआर नोंदविण्यात आला. मात्र, चौकशीदरम्यान सोसायटीतील एका वॉचमनने पोलिसांना सांगितले की, सोसायटीचा आणखी एक सुरक्षा रक्षक सज्जाद पठाण याने हा गुन्हा केला आहे. दिनांक १० ऑगस्ट २०१२ रोजी पोलिसांनी सज्जादला पंचनामा (निशाणी - ११२) अन्वये अटक करण्यात आली.

iii) दिनांक ९ ऑगस्ट २०१२ रोजी वडाळा टी. टी. पोलीस ठाण्यात सज्जाद विरुद्ध आयपीसीच्या कलम ३०२ आणि ४४९ अंतर्गत दंडनीय गुन्ह्यांसाठी गुन्हा क्रमांक १८१/२०१२ नोंदविण्यात आला. तपासादरम्यान, गुन्हा डीसीबी - सीआयडी, युनिट-VI कडे हस्तांतरित करण्यात आला ज्याने तो सी. आर. क्रमांक ७९/२०१२ म्हणून नोंदवला आणि त्यात मुंबई पोलीस कायदा, १९५१ च्या कलम १३५ सह वाचलेले कलम ३७ (१)(अ) जोडले. सुरुवातीला वडाळा

टी. टी. पोलीस ठाण्याने तपास केला आणि नंतर गुन्हे शाखेकडे हस्तांतरित करण्यात आला. वडाळा टी. टी. पोलीस ठाण्याने तपास सुरू असताना श्री. कानडे हे आय. ओ. होते. श्री कानडे यांनी मृताच्या कपड्यांचे चौकशी पंचनामा (निशाणी ५९), घटनास्थळ पंचनामा (निशाणी ६४) आणि जप्तीचा पंचनामा (निशाणी ५५) केला आणि तपास गुन्हे शाखेचे एपीआय महेश तावडे (पीडब्ल्यू-३९) यांच्याकडे सोपवला. श्री. तावडे यांनी सज्जादची प्रत्यक्ष तपासणी केली, सज्जादचे कपडे, चपला आणि पल्लवीच्या घराच्या चाव्या यांचे पंचनामा (निशाणी ६८), जप्तीचा पंचनामा (निशाणी ६८अ), चाकूचा पंचनामा (निशाणी ८५) आणि जप्तीचा पंचनामा (निशाणी ८५अ), साक्षीदारांचे जबाब नोंदवले, सीए आणि डीएनए चाचण्यांसाठी नमुने पाठवले. तपास पूर्ण झाल्यानंतर, दिनांक ३ नोव्हेंबर २०१२ रोजी मुंबई येथील महानगर दंडाधिकारी एस्प्लेनेड, ३७ व्या न्यायालयात आरोपपत्र दाखल करण्यात आले.

iv) कलम ३०२ आयपीसी अंतर्गत दंडनीय गुन्हा असल्याने, केवळ सत्र न्यायालयाद्वारे खटला चालवला जाऊ शकत असल्याने, हा खटला फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम २०९ अंतर्गत विद्वान दंडाधिकाऱ्यांनी सत्र न्यायालयात खटल्यासाठी सुपूर्द केला.

v) सत्र न्यायालयाने म्हणजेच न्यायचौकशी न्यायालयाने दिनांक २४ एप्रिल २०१३ रोजी सज्जाद विरुद्ध भारतीय दंड संहितेच्या कलम ३०२, ३५४, ४४९ आणि मुंबई पोलिस कायदा, १९५१ च्या कलम १३५ सह वाचलेल्या कलम ३७(१)(अ) अंतर्गत दंडनीय गुन्ह्यांसाठी आरोप निश्चित केले.

vi) आरोप निश्चित करताना, सज्जादने दोषी नसल्याचे कबूल केले आणि खटला चालवण्याचा दावा केला.

vii) फिर्यादी पक्षाने त्यांच्या खटल्याच्या समर्थनार्थ ३९ साक्षीदारांची तपासणी केली. फिर्यादी पक्षाने तपासलेले साक्षीदार खालीलप्रमाणे आहेत :

१. पीडब्ल्यू - १ : श्री. अविक आलोक सेनगुप्ता, तक्रारदार.

२. पीडब्ल्यू - २ : दर्शन सिंग दिलीपसिंग बामरा, एक स्वतंत्र साक्षीदार.

३. पीडब्ल्यू - ३ : श्री योगेश श्रीकृष्ण राजापूरकर, एअरटेल कंपनीचे नोडल अधिकारी.

४. पीडब्ल्यू - ४ : कुणाल किशोर शाह, पल्लवीचा शेजारी.

५. पीडब्ल्यू - ५ : विकास नारायण फुलकर, व्होडाफोन इंडिया लिमिटेडचे सहाय्यक नोडल अधिकारी.

६. पीडब्ल्यू - ६ : सुनील सुभाषचंद्र तिवारी, एअरसेल लिमिटेडचे नोडल अधिकारी.
७. पीडब्ल्यू - ७ : राकेशचंद्र रामदुज प्रजापती, लूप मोबाइल कंपनीचे नोडल अधिकारी.
८. पीडब्ल्यू - ८ : शेखर विनायक पलांडे, टाटा टेलि सर्व्हिसेस महाराष्ट्र लिमिटेडचे नोडल अधिकारी.
९. पीडब्ल्यू - ९ : सदाशिव लिंगय्या शेटी, पल्लवीच्या कपड्यांच्या जप्तीच्या पंचनाम्याचे पंच साक्षीदार.
१०. पीडब्ल्यू - १० : श्री. अहमद इस्माईल शेख, पल्लवीच्या शेजाऱ्यांचा ड्रायव्हर.
११. पीडब्ल्यू - ११ : सुश्री जागृती मोहता, मयताच्या पंचनाम्याचे पंच साक्षीदार.
१२. पीडब्ल्यू - १२ : विनीत वेदप्रकाश बक्षी, पल्लवीच्या मित्राचे वडील.
१३. पीडब्ल्यू - १३ : प्रमिला अशरफिलाल गुप्ता, एक स्वतंत्र साक्षीदार.

१४. पीडब्ल्यू - १४ : मोसास राव पाली, घटनास्थळ पंचनाम्याचे पंच साक्षीदार.

१५. पीडब्ल्यू - १५ : अलगासन कृष्णन देवेन्द्र, जप्ती पंचनाम्याचे पंच साक्षीदार.

१६. पीडब्ल्यू - १६ : सतीशकुमार तांगवेल देवेन्द्र, छायाचित्रकार, ज्यांनी पल्लवीच्या मृतदेहाचे फोटो काढले आहेत.

१७. पीडब्ल्यू - १७ : श्री. कार्तिक शिवाजी देवेन्द्र, सज्जादच्या सांगण्यावरून जप्त केलेल्या चाव्यांच्या पडताळणीचे पंच साक्षीदार.

१८. पीडब्ल्यू - १८ : डॉ. राजेश चंद्रकांत डेरे, ज्यांनी पल्लवीचे शवविच्छेदन केले आहे.

१९. पीडब्ल्यू - १९ : शब्बीर अब्दुल जलील खान, आयव्हीरी टॉवर सीएचएसचे सुरक्षा पर्यवेक्षक, जिथे अविक आणि पल्लवी राहत होते.

२०. पीडब्ल्यू - २० : मोहम्मद सादिक मीर, आयव्हीरी टॉवर सीएचएसचे सुरक्षा पर्यवेक्षक, जिथे अविक आणि पल्लवी राहत होते.

२१. पीडब्ल्यू - २१ : रुपाली सुरेश वैद्य, पल्लवीची सहकारी.

२२. पीडब्ल्यू - २२ : मोहम्मद खालिद मुनीर हुसेन खान, आयव्हरी टॉवर सीएचएसचे सुरक्षा पर्यवेक्षक, जिथे अविक आणि पल्लवी राहत होते.

२३. पीडब्ल्यू - २३ : सुब्रमण्यम मुत्तू देवेंद्र, निवेदन पंचनाम्याचे पंच साक्षीदार.

२४. पीडब्ल्यू - २४ : एचसी ४८८७, श्री. प्रकाश गुलाबराव शिर्के, पोलिस साक्षीदार, ज्याने मुंबई पोलिस कायद्याचा प्रतिबंधात्मक आदेश प्रकाशित केला होता.

२५. पीडब्ल्यू - २५ : एचसी -५०६३९, श्री सखाराम दत्तू रेडेकर, पोलिस साक्षीदार, ज्यांनी सी. ए. साठी कलिना फॉरेंसिक लॅबकडे वस्तू पाठविल्या होता.

२६. पीडब्ल्यू - २६ : डॉ. अमरसिंग आनंदराव राठोड, ज्यांनी सज्जादची तपासणी केली होती.

२७. पीडब्ल्यू - २७ : एसआय नारायण सत्व सूर्यवंशी, पोलिस साक्षीदार, ज्यांनी सी. ए. साठी कलिना फॉरेंसिक लॅबमध्ये वस्तू पाठविल्या होता.

२८. पीडब्ल्यू - २८ : रामसेवक सूरजमली गावे, स्वतंत्र साक्षीदार.
२९. पीडब्ल्यू - २९ : पीआय श्री विनायक बाजीराव वेताळ, पोलिस साक्षीदार.
३०. पीडब्ल्यू - ३० : वरिष्ठ पीआय श्री. शिरीष सुधाकर सावंत, पोलिस साक्षीदार.
३१. पीडब्ल्यू - ३१ : मंगेश मधुकर पाठक, पल्लवीचे शेजारी.
३२. पीडब्ल्यू - ३२ : श्री. धर्मेश मेवालाल गुप्ता, आयव्हरी टॉवरमध्ये काम करणारे वायरमन.
३३. पीडब्ल्यू - ३३ : डॉ. किरण संभाजी कल्याणकर, ज्यांनी डीएनए चाचणीसाठी दोषीच्या रक्ताचे नमुने गोळा केले आहेत.
३४. पीडब्ल्यू - ३४ : पीएसआय श्री. गणेश मधुकर कानडे, एसएचओ वडाळा टी. टी. पोलिस स्टेशन आणि १ ले आय.ओ.
३५. पीडब्ल्यू - ३५ : सिद्धार्थ दीपक देसाई, अविकचे.
३६. पीडब्ल्यू - ३६ : कन्नन दुराई देवेंद्र, सज्जादच्या शारीरिक तपासणीच्या पंचनाम्याचे पंच साक्षीदार.

३७. पीडब्ल्यू - ३७ : एपीआय श्री धनाजी लक्ष्मण जगदाळे, पोलिस साक्षीदार, ज्यांनी सी. ए. साठी मुद्देमाल पाठवले आहे, जे सायन हॉस्पिटलमधून आणि घटनेच्या ठिकाणाहून गोळा केले गेले होते आणि अग्रेषित पत्रासह होते.

३८. पीडब्ल्यू - ३८ : श्रीकांत हनुमंत लाडे, सहाय्यक संचालक कलिना फॉरेंसिक लॅब, कलिना, मुंबई.

३९. पीडब्ल्यू - ३९ : एपीआय श्री महेश रमेश तावडे, २ रे आय. ओ.

viii) पुरावा नोंदविल्यानंतर फौजदारी प्रक्रिया संहिता कलम ३१३ अंतर्गत सज्जादचा जबाब न्यायचौकशी न्यायालयाने नोंदविले. अभिलेखावरील तोंडी आणि कागदोपत्री पुराव्यांच्या आधारे, न्यायचौकशी न्यायालयाने आरोपांनुसार सज्जादला दोषी ठरवले आणि त्याच्या नैसर्गिक आयुष्याच्या शेवटपर्यंत त्याला जन्मठेपेची शिक्षा सुनावली.

ix) सरकार, या अपीलद्वारे आणि पीडितांचे वडील, पुनरीक्षण अर्जाद्वारे शिक्षेमध्ये वाढ करून फाशीची शिक्षा देण्याची मागणी करतात. सज्जाद यांनी आपल्या शिक्षेला आव्हान दिले आहे. या परिस्थितीत पक्षकार सध्याच्या कार्यवाहीसह आमच्यासमोर आहेत.

४. श्री. मनोज मोहिते, विद्वान वरिष्ठ वकील आणि विशेष सरकारी वकील यांनी सरकाराची बाजू मांडली. अपील क्रमांक ४९१/२०१५ मध्ये अपीलकर्ता आणि अपील क्रमांक ६७८/२०१४ आणि पुनरीक्षण (एसटी) क्रमांक १०४७३/२०२२ मध्ये प्रतिवादी यांचे प्रतिनिधित्व डॉ. युग चौधरी यांनी केले आणि पुनरीक्षण अर्जदाराचे प्रतिनिधित्व श्री. अभिषेक येडे यांनी केले.

II. पक्षांचे युक्तिवाद :

ए. अपीलकर्त्याच्या वतीने युक्तिवाद :

५. विद्वान वकील डॉ. युग चौधरी यांनी खालील युक्तिवाद केले :-

१) हे प्रकरण पूर्णपणे परिस्थितीजन्य पुराव्यांवर आधारित आहे

१.१) डॉ. चौधरी यांनी सादर केले की सज्जादविरुद्धचा खटला पूर्णपणे परिस्थितीजन्य पुराव्यांवर आधारित आहे. त्यांच्या मते, फिर्यादीचा खटला खालील गोष्टींवर आधारित आहे; i) साक्षीदारांची साक्ष की सज्जाद तिच्या मृत्यूपूर्वी मृताच्या फ्लॅटच्या बाहेर दिसला होता; ii) मृत व्यक्तीच्या रक्ताचे डाग असलेले कपडे, मृताच्या घराच्या चाव्या, रक्ताचे डाग असलेली चप्पल, रक्ताने माखलेला चाकू; पीडब्ल्यू -१० आणि पीडब्ल्यू -१९ चा गैरन्यायिक कबुलीजबाब; iii) फ्लॅटमध्ये सापडलेल्या केसांच्या पुंजक्यावर सज्जादचा

डीएनए; iv) सीए आणि एफएसएल अहवाल; v) सज्जादवर आढळलेल्या जखमा इ. म्हणून, संपूर्ण पुरावा परिस्थितीजन्य स्वरूपाचा आहे.

१.२) डॉ. चौधरी यांनी सादर केले की हे कायद्याचे एक सुस्थापित तत्त्व आहे की, परिस्थितीजन्य पुराव्याच्या बाबतीत, आरोपीविरुद्धची परिस्थिती निर्णायक स्वरूपाची असली पाहिजे आणि पुराव्यांची एक साखळी इतकी परिपूर्ण असणे आवश्यक आहे की आरोपीच्या निर्दोषतेशी सुसंगत निष्कर्षासाठी कोणतेही वाजवी आधार सोडू नये आणि हे दर्शविणे आवश्यक आहे की सर्व मानवी संभाव्यतेमध्ये, हे कृत्य आरोपीने केले पाहिजे. डॉ. चौधरी यांच्या मते, सज्जादच्या विरोधात परिस्थितीची साखळी पूर्ण झालेली नाही.

१.३) डॉ. चौधरी यांच्या म्हणण्यानुसार, सज्जाद यांची उपस्थिती मान्य आहे, परंतु कर्तव्यावर इतर वॉचमन देखील होते. पल्लवीने सज्जादला का बोलावले याचे कोणतेही स्पष्टीकरण नाही. सीडीआरच्या संपूर्ण दृश्यात सज्जाद आणि पल्लवी आणि दुसरा वॉचमन आणि इलेक्ट्रिशियनमधील कॉल दर्शविण्यात आला आहे. जर सज्जादचा पल्लवीबद्दल काही कामुक हेतू होता, तर डॉ. चौधरी यांनी सादर केले की सज्जाद पल्लवीच्या विनंतीचे पीडब्ल्यू -१९ ला कधीही सांगितली नसती आणि तो एकटाच तिच्या घरी गेला असता. पुढे त्यांनी सादर केले की, पल्लवी पहाटे १:३० नंतरही जिवंत होती, कारण ती आणि अविक त्यांच्या ब्लॅकबेरी मोबाइल फोनवर संदेशांची

देवाणघेवाण करत होते. पीडब्ल्यू -४ ने पहाटे १:३० वाजता त्यांच्या फ्लॅटच्या बाहेर सज्जादची उपस्थिती पाहिली परंतु पल्लवीकडून कोणतीही किंकाळी ऐकली नाही. अशा प्रकारे, या सर्व बाबी सज्जादला घटनास्थळी ठेवण्यात अपयशी ठरतात.

२) हेतू सिद्ध करण्यात अपयश

२.१) डॉ. चौधरी यांच्या मते, सज्जादला पल्लवीचा फायदा घ्यायचा असता तर त्याने पीडब्ल्यू -३२ ला कधीही कळवले नसते. कोणत्याही परिस्थितीत, पल्लवीला सज्जादशी अस्वस्थ वाटत असेल तर तिने फ्लॅटमधील वीज पूर्ववत करण्यासाठी कधीही त्याची मदत घेतली नसती.

२.२) डॉ. चौधरी यांनी पुढे असा युक्तिवाद केला की पीडब्ल्यू -२२ किंवा पीडब्ल्यू १९ या दोघांनीही सज्जादने पोलिसांसमोर केलेल्या कथित टिप्पणीचा खुलासा केला नाही जेव्हा त्यांना पल्लवी तिच्या फ्लॅटमध्ये रक्ताच्या थारोळ्यात पडलेली आढळली. तसेच, त्यांनी सादर केले की पीडब्ल्यू -२२ आणि सज्जाद इतके चांगले मित्र नव्हते की त्याला त्याच्याशी रहस्ये सामायिक करण्याची सवय होती.

२.३) कथित घटनेच्या वेळी पल्लवीच्या अंतर्वस्त्राची शिलाई फाडली गेली होती हे सिद्ध करण्यासाठी कोणतेही साहित्य नाही. ही शिलाई यापूर्वीही फाडली जाऊ शकली असती. तसेच पल्लवीचा मृतदेह रुग्णालयात नेण्यापूर्वी पीडब्ल्यू -१, पीडब्ल्यू -१९,

पीडब्ल्यू -२२ आणि पीडब्ल्यू -३४ ने घटनास्थळी पाहिला आणि यापैकी कोणत्याही साक्षीदाराने अंतर्वस्त्राची शिलाई फाडल्याबद्दल साक्ष दिली नाही.

३) न्यायबाह्य कबुलीजबाब

३.१) सज्जादने पीडब्ल्यू -१९ ला जम्मू-काश्मीरला जाण्यासाठी १०,००० / - रुपयांच्या कर्जासाठी कॉल केल्याच्या खटल्याला उत्तर देताना आणि पीडब्ल्यू -१० ला विश्वासाने सांगितले की त्याने पल्लवीची हत्या केली आहे, डॉ. चौधरी यांनी सादर केले की यापैकी कोणताही तथाकथित गैर-न्यायिक कबुलीजबाब आत्मविश्वास वाढवत नाही आणि म्हणूनच तो नाकारला पाहिजे.

३.२) डॉ. चौधरी यांनी असे सादर केले की जोपर्यंत न्यायालयाबाहेरील कबुली पूर्णपणे विश्वासाहर् आणि कठोर नसते आणि कबुली देणाऱ्याकडे कबुली देण्याचे सबळ कारण नसते तोपर्यंत अशा पुराव्यांवर अवलंबून राहणे धोकादायक असते. हे देखील प्रतिकूल अंतःप्रेरक आहे की सज्जाद पीडब्ल्यू -१० किंवा पीडब्ल्यू -१९ कडे कबूल करेल जेव्हा ते दोघेही त्याचे चांगले मित्र नव्हते. खरं तर, कबुलीजबाब दिल्यास पीडब्ल्यू १० किंवा पीडब्ल्यू -१९ त्याला साथीदार होण्याच्या भीतीने पैसे देण्याची शक्यता कमी होईल. सज्जादच्या पासबुकमध्येही असे सूचित होते की त्याच्या बँक खात्यात ८,००० रुपये शिल्लक होते आणि पैसे मिळवण्याच्या उद्देशाने त्याला फोन करण्याची आणि कबुली

देण्याची गरज नव्हती. त्यामुळे डॉ. चौधरी यांच्या मते, खटल्याची ही कहाणी अविश्वसनीय आहे.

३.३) पीडब्ल्यू -१९ चे पुरावे आत्मविश्वास निर्माण करत नाहीत कारण जेव्हा तो पल्लवीच्या फ्लॅटमध्ये पोलिसांना भेटला आणि पल्लवीला रक्ताच्या थारोळ्यात पडलेले पाहून त्याने फोनवर सज्जादच्या कबुलीजबाबाबद्दल पोलिसांना माहिती दिली. असे असूनही, पोलिसांना या माहितीवर कारवाई करण्यात अपयश आले. तपास अधिकारी (पीडब्ल्यू -३४) त्यांच्या उलटतपासणीत कबूल करतात की जेव्हा त्याने हा खुलासा केला तेव्हा ते पीडब्ल्यू -१९ चा जबाब नोंदविण्यात अयशस्वी ठरले आणि १० तासांनंतरच त्याची नोंद केली. त्याचप्रमाणे, दुसऱ्या फोन कॉलच्या वेळी, पीडब्ल्यू -१९ रुग्णालयात होता आणि त्याने सज्जादशी झालेल्या संभाषणाची माहिती त्वरित पोलिसांना दिली. पीडब्ल्यू -३४ देखील या जबाबावर कारवाई करण्यात अयशस्वी झाले. या खुलाशानंतर २ तास एफआयआर नोंदविण्यात आला नाही. एफआयआरमध्ये सुरुवातीला सज्जादचे नाव नव्हते. त्याला अटक करण्याचा कोणताही प्रयत्न केला गेला नाही किंवा पीडब्ल्यू - २० चा वापर करून त्याला अडकवण्यासाठी कोणताही सापळा रचला गेला नाही. अशा प्रकारे, साक्षीदारांचा जबाब नोंदविण्यात आणि तपास अधिकाऱ्याची वर्तणूक करण्यात होणारा अनैसर्गिक विलंब फिर्यादी पक्षाचा सिद्धांत नाकारतो.

३.४) डॉ. चौधरी यांनी असे म्हटले की पीडब्ल्यू-१० चे पुरावे देखील आत्मविश्वास निर्माण करत नाहीत. सज्जाद आणि पीडब्ल्यू-१० यांच्यातील सीडीआर तपशीलांचा क्रम दिनांक ९ ऑगस्ट २०१२ रोजी साक्षीदार कुठे होता यासंबंधीच्या सरकारी वकिलांच्या कथेला पुष्टी देत नाही. डॉ. चौधरी यांनी असे सूचित केले की पीडब्ल्यू -१० ची साक्ष या कारणास्तव तयार केली गेली आहे की सीडीआर तपशीलांमध्ये असे दिसून आले आहे की पीडब्लू -१० ला गुन्हे शाखेचा फोन आला होता, त्यानंतर तो वडाळा पोलिस स्टेशनमध्ये गेला आणि त्याच्या साक्षीवर संशयाचे ढग निर्माण झाले. डॉ. चौधरी यांनी पीडब्ल्यू -१० चा उल्लेख पूर्णपणे खोटारडा म्हणून केला आहे कारण त्यांनी दावा केला होता की दिनांक ९ ऑगस्ट, २०१२ रोजी ते घरी होते आणि त्यांना जुलाबाचा त्रास होत होता. असे असूनही, त्याच्या फोन कॉलच्या सीडीआरवरून असे दिसून येते की त्याने क्राईम ब्रॅंचमध्ये प्रवास केला आहे. शिवाय, पीडब्लू -१० हा भक्ती पार्कमधील दुसऱ्या रहिवाशाचा ड्रायव्हर होता आणि त्याला त्याच्या मालकाच्या कारचा वाहन क्रमांक देखील आठवत नव्हता किंवा त्याला त्या कारचे मॉडेल आठवत नव्हते. पल्लवीच्या फ्लॅटशी संबंधित फ्लॅट नंबर आणि इमारतीच्या नावाशी संबंधित पीडब्ल्यू -१० ची उत्तरे पूर्णपणे अस्पष्ट आणि टाळाटाळ करणारी आहेत. अशा प्रकारे, डॉ. चौधरी यांच्या मते, पीडब्ल्यू -१० हा एक साक्षीदार आहे आणि त्याचा पुरावा नाकारला जाणे आवश्यक आहे.

४) पल्लवीच्या हातातून सज्जादचे केस जप्त

४.१) डॉ. चौधरी यांनी सादर केले की, फिर्यादीची कथा पल्लवीच्या हातातून, छातीवरून आणि पाठीवरून केस सापडणे हास्यास्पद आहे आणि पंचनामा किंवा साक्षीदार कोणताही कागदोपत्री पुरावा नाही. पीडब्ल्यू -१, पीडब्ल्यू -४, पीडब्ल्यू -२२, पीडब्ल्यू -३१ आणि पीडब्ल्यू -३४ यांनी पल्लवीच्या हातातील कोणत्याही केसांच्या तुकड्याचा उल्लेख केला नाही, जरी सर्वांनी घटनास्थळी तिचा मृतदेह पाहिला होता. शरीरावर आढळलेल्या कोणत्याही केसांबद्दल एडीआर देखील गप्प आहे. सायन रुग्णालयात पीडब्ल्यू -१६ ने घेतलेल्या मृतदेहाच्या छायाचित्रांमध्ये हात किंवा केस दिसत नाहीत. मरणान्वेषण पंचनामा (निशाणी-५९) मध्ये पल्लवीच्या हातातील कोणत्याही केसांचा उल्लेख नाही. याउलट मरणान्वेषण पंचनाम्यात पल्लवीच्या उजव्या हातावर व तळहातावर झालेल्या जखमांची संख्या सांगितली आहे. तिच्या हातात केस असते तर ते लक्षात आले असते.

४.२) शवविच्छेदन टिपणाच्या स्तंभ १७ मध्ये बाह्य जखमांचे तपशीलवार वर्णन केले आहे (निशाणी -७७). पल्लवीच्या हातावर अनामिकेवर आणि मधल्या बोटाच्या जखमांसह ५ जखमा नोंदविल्या गेल्या आहेत, परंतु, तिच्या हातात केस सापडल्याचा उल्लेख नाही. जैविक नमुन्यांमध्ये केसांचा देखील उल्लेख नाही आणि वैद्यकीय अधिकाऱ्याचा पुरावा कोणतेही केस शोधण्याबद्दल शांत आहे. त्यामुळे डॉ. चौधरी यांनी

प्रश्न उपस्थित केला की, केस कुठे आहेत? त्यांच्या मते, हातातील केसांच्या संदर्भात कोठडीची साखळी देखील स्थापित केलेली नाही. अशा प्रकारे, फिर्यादी पक्ष सज्जादचा गुन्हा सिद्ध करण्यास असमर्थ आहे.

५) घटनास्थळावरून सज्जादचे केस जप्त करण्यात आले

५.१) डॉ. चौधरी यांनी सादर केले की फिर्यादीचा खटला असा आहे की पल्लवीच्या बेडरूमकडे जाणाऱ्या रक्ताच्या थारोळ्यात केसांचा एक गुच्छ सापडला. डीएनएने हे केस सज्जादचे असल्याचे सिद्ध केले. डॉ. चौधरी तक्रार करतात की केसांच्या नमुन्यावर मेणाचा शिक्का(सील) नव्हता. त्यांच्या मते, ते सील करण्यासाठी केवळ कागदी लेबलांचा वापर केला जात होता. मेण आणि पितळी शिक्क्याचा वापर करून वस्तू सील करणे बंधनकारक आहे, हे सिद्ध करण्यासाठी डॉ. चौधरी यांनी मुंबई पोलिसांच्या मॅन्युअलवर विसंबन ठेवले आहे. ज्या प्रकरणात फाशीची शिक्षा मागितली जाते, तेथे सरकार आपल्या कार्यपद्धतीचे पालन करण्यात हलगर्जीपणा किंवा स्वच्छंदीपणा करू शकत नाही.

५.२) खरं तर, पीडब्ल्यू -३९ ने आपल्या साक्षीत कबूल केले की चाकू सील करण्यासाठी मेणाचे सील वापरले गेले होते, जे खुनाचे शस्त्र असल्याचे सांगितले गेले होते. अशा प्रकारे, पोलिसांना मेणाचे सील वापरण्याची आवश्यकता चांगल्या प्रकारे

ठाऊक आहे. इतर पुरावे मेणाने सील न करणे तपासात त्रुटी दर्शवते आणि अशा पुराव्यांवर अवलंबून राहू शकत नाही.

६) भारतीय पुरावा कायदा ('पुरावा कायदा') च्या कलम २७ अंतर्गत सज्जादकडून जप्ती म्हणजेच i) रक्ताने माखलेला चाकू, ii) रक्ताने माखलेले कपडे आणि iii)

पल्लवीच्या फ्लॅटच्या चाव्या

६.१) डॉ. चौधरी यांच्या मते, सज्जाद यांनी एक प्रकटीकरण निवेदन केल्याचा आरोप आहे, ज्यामुळे पोलिस सोसायटीतील ज्युलियन आल्प्स इमारतीच्या दोन शाखांमधील केबिनमध्ये गेले. डॉ. चौधरी यांनी असा युक्तिवाद केला की, पुरावा कायद्याच्या कलम २७ अंतर्गत जप्तीकडे सावधगिरीने पाहिले पाहिजे कारण ही तरतूद मूळतः गैरवर्तनास असुरक्षित आहे. डॉ. चौधरी यांच्या मते, सज्जाद असा आक्षेपार्ह पुरावा सोसायटीतच लपवून ठेवत असे आणि तेही वेगवेगळ्या ठिकाणी, हे अविश्वसनीय आहे. त्यांच्यासाठी कृतीचा एक नैसर्गिक मार्ग म्हणजे त्यांना कचऱ्याच्या ढिगाऱ्यात टाकणे. डॉ. चौधरी यांनी आमच्या लक्षात आणून दिले आहे की पीडब्लू -३६ ची साक्ष - वैयक्तिक शोध पंच, सज्जादच्या प्रकटीकरण निवेदनाच्या संदर्भात गुन्हा करण्याची पद्धत बदल मौन आहे. सज्जादला वैद्यकीय तपासणीसाठी नेण्यात आले तेव्हा त्याने डॉक्टरांकडे कबुली दिली की, त्याने बाथरूममधून १६ व्या मजल्यापर्यंत पाईपलाईनवर चढून फ्लॅटमध्ये प्रवेश केला होता. हे प्रकटीकरण निवेदनाच्या विरुद्ध आहे आणि म्हणूनच त्यानंतरची

जप्ती कलंकित झाली आहे. डॉक्टरांना दिलेला कबुलीजबाब आणि प्रकटीकरण निवेदन एकमेकांच्या विरोधात आहे आणि म्हणूनच प्रकटीकरणाच्या सत्यतेवर शंका निर्माण होते.

७) पंचनामे आत्मविश्वास निर्माण करत नाहीत

७.१) तपास अधिकारी (पीडब्ल्यू -३९) चाकूच्या हँडलमधून बोटांचे ठसे मिळविण्यात अयशस्वी झाले आणि म्हणूनच आरोपींशी त्यांचा संबंध जोडला जाऊ शकत नाही. प्रकटीकरण निवेदनाच्या अनुषंगाने इमारतीच्या ३ व्या मजल्यावरील शू रँकमधून चाकू जप्त करण्यात आला. शू रँकची मालकी स्थापित केलेली नाही.

७.२) पंच (पीडब्ल्यू -२३) अप्रामाणिक आहे कारण त्याने पंचनाम्यात त्याचे वय २२ वर्षे असल्याचे सांगितले आणि न्यायालयासमोर साक्ष देताना तेच ३२ वर्षे असल्याचे सांगितले.

७.३) पंच (पीडब्ल्यू -२३) यांनी एके वेळी सांगितले की, तो आपला मोबाइल फोन आणण्यासाठी सासरच्या घरी जात होता आणि त्याच्या उलटतपासणीत त्याने सांगितले की त्याचा फोन दिवसभर घरीच होता.

७.४) चाव्या (मुद्देमाल वस्तू १०) तपास अधिकाऱ्याने ठेवल्या आहेत असे दिसते. पीडब्ल्यू -१ ने शपथेवर सांगितले की त्याने दिनांक ९ ऑगस्ट, २०१२ रोजी तपास

अधिकारी (पीडब्ल्यू -३४) यांना चाव्या दिल्या. चाव्या सीलबंद केल्या गेल्या नाहीत आणि पंचनामा केला गेला नाही. त्याने कबूल केले की पीडब्ल्यू -१ ने त्याला चाव्या दिल्या परंतु त्याने केस डायरीमध्ये कोणतीही नोंद केली नाही किंवा मालखानामध्ये जमा केल्या नाहीत. तसे करण्यात अयशस्वी झाल्यास, याचा अर्थ असा होऊ शकतो की डुप्लिकेट तयार करण्यासाठी चाव्या ताब्यात घेण्यात आल्या आणि सज्जादकडून 'जप्त' म्हणून दर्शविण्यासाठी त्यांचा गैरवापर केला गेला.

७.५) बॉक्समधून जप्त केलेले कपडे सज्जादचे असल्याचे सिद्ध झाले नाही कारण ते इतर रक्षकांना दाखवले गेले नव्हते किंवा कोणत्याही साक्षीदाराने ते सज्जादचे असल्याचे सांगितले नाही.

८) सज्जादच्या शरीरावर जखम

८.१) दिनांक १० ऑगस्ट २०१२ रोजी हा तपास गुन्हे शाखेकडे वर्ग करण्यात आला. तपास अधिकारी (पीडब्ल्यू -३९) यांनी सांगितले की त्यांनी कागदपत्रे वाचली आणि नंतर सज्जादला पोलिस ठाण्यात आणण्याचे निर्देश दिले. सज्जाद यांना दिनांक १० ऑगस्ट २०१२ रोजी दुपारी १२.३० च्या सुमारास भक्ती पार्कमधून ताब्यात घेण्यात आले. पंचनामानंतर त्यांना वैद्यकीय तपासणीसाठी नेण्यात आले. सज्जादच्या शरीरावर पाच जखमा आढळल्या. फिर्यादी पक्षाच्या खटल्याला उत्तर देताना की, या जखमा पीडितेने हाणामारीदरम्यान केल्या होत्या, परंतु, पल्लवीच्या नखांच्या कात्रणावर

कोणताही विस्तृत डीएनए आढळला नाही, डॉ. चौधरी यांनी सादर केले की जर हाणामारी झाली असती तर सज्जादची त्वचा आणि रक्त पल्लवीच्या नखांच्या खाली सापडले असते.

८.२) डॉ. चौधरी यांनी मोदींच्या मेडिकल ज्युरिसप्रुडन्स अँड टॉक्सिकॉलॉजी या पाठ्यपुस्तकावर भर दिला आणि जखमेचे वय आणि संभाव्य ओरखडे दर्शविणाऱ्या कोष्टकाकडे लक्ष वेधले. त्यांच्या मते, सज्जादवर झालेल्या जखमा ताज्या नव्हत्या आणि म्हणूनच त्यापैकी कोणतीही घटना घटनेदरम्यान घडली नाही असे म्हणता येईल.

९) तपासात त्रुटी

९.१) फिर्यादी पक्ष सर्वोत्तम पुरावे गोळा करण्यात अयशस्वी ठरला, ज्यामुळे सज्जादच्या गुन्ह्याचे गृहीतक नाकारले गेले. पाऊलखुणांचे कोणतेही ठसे तयार केले गेले नाहीत. फिंगरप्रिंट रिपोर्टनुसार, बोटांचे ठसे आढळले नाहीत, जे अत्यंत अनैसर्गिक आहे. सोसायटीत सीसीटीव्ही कॅमेरे कार्यरत नव्हते, सोसायटी उच्चभ्रू होती आणि प्रतिष्ठित लॉ फर्ममधील वकिलांनी व्यापली होती, अनेक सुरक्षा रक्षक आणि खाजगी इलेक्ट्रिशियन नियुक्त केले होते. त्यामुळे सीसीटीव्ही चालू स्थितीत नसण्याची शक्यता फारच कमी आहे. पल्लवीच्या बेडरूमच्या खिडकीबाहेरील भिंतीवर रक्ताचे डाग असल्याचे घटनास्थळ पंचनामावरून दिसून आले आहे, परंतु रक्ताच्या डागाजवळ बोटांचे ठसे आढळले नाहीत. पीडब्ल्यू - ३२ चा सीडीआर दिनांक ९ ऑगस्ट २०१२ रोजी

१:४५:४८ वाजता पल्लवीकडून त्याला मिळालेल्या एसएमएसकडे निर्देश करतो. पल्लवीचा फोन किंवा पीडब्ल्यू-३२ चा फोन जप्त करण्यात आला नाही. शिवाय, पीडब्ल्यू/३२-इलेक्ट्रीशियन मित्र रमेशसोबत पल्लवीच्या फ्लॅटवर गेला होता. रमेशची कधीही तपासणी करण्यात आली नाही.

१०) न्यायचौकशी न्यायालयाने बेकायदेशीर शिक्षा सुनावली

१०.१) डॉ. चौधरी या शिक्षेतील एक स्पष्ट बेकायदेशीरपणा आपल्या लक्षात आणून देतात. न्यायचौकशी न्यायालयाच्या विद्वान न्यायाधीशांनी सज्जादला त्याच्या उर्वरित नैसर्गिक आयुष्यासाठी जन्मठेपेची शिक्षा सुनावली, तर आयपीसीच्या कलम ३०२ अन्वये दोषी ठरल्यास, न्यायचौकशी न्यायालय आरोपीला जन्मठेपेची किंवा फाशीची शिक्षा देऊ शकते. न्यायचौकशी न्यायालयाला इतर कोणतीही शिक्षा देण्याचे अधिकारक्षेत्र किंवा अधिकार नाही, कमीतकमी त्याच्या उर्वरित नैसर्गिक आयुष्यासाठी त्याला शिक्षा ठोठावण्याचा. त्याचप्रमाणे, आयपीसीच्या कलम ३५४ अंतर्गत दंडनीय गुन्ह्यासाठी, न्यायचौकशी न्यायालयाला संबंधित वेळी अंमलात असलेल्या कायद्यानुसार ५ वर्षांच्या सश्रम कारावासाची शिक्षा देण्याचा कोणताही अधिकार नव्हता. या कलमामध्ये केवळ २०१३ मध्ये सुधारणा करण्यात आली तर गुन्ह्याची तारीख दिनांक ०८ ऑगस्ट २०१२ - ०९ ऑगस्ट २०१२ होती. केवळ या कारणास्तव, डॉ. चौधरी यांनी

सादर केले की या प्रकरणाच्या गुणवत्तेकडे मन न वळविताही न्यायनिर्णय आणि आदेश बाजूला सारायला हवा.

बी. अपीलकर्त्याच्या विद्वान वकिलांनी भर दिलेले न्यायनिर्णय (पुर्वोदाहरणे) :

१. विकास चौधरी विरुद्ध दिल्ली सरकार (२०२३ एससीसी ऑनलाइन एससी ४७२)
२. मनोहर उर्फ मनु विरुद्ध कर्नाटक सरकार ((२०२३) १९ एससीसी १६८)
३. हनुमंत विरुद्ध मध्यप्रदेश सरकार ((१९५२) एससीआर १०९१)
४. शरद विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार (एआयआर १९८४ एससी १६२२)
५. बलजिंदर कुमार उर्फ काला विरुद्ध पंजाब सरकार, (२०२५ आयएनएससी ८५६)
६. थुलिया काली विरुद्ध तामिळनाडू सरकार (एआयआर १९७३ एससी ५०१)
७. गणेश भवन पटेल विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार ((१९७८) ४ एससीसी ३७१)
८. शाहिद खान विरुद्ध राजस्थान सरकार ((२०१६) ४ एससीसी ९६)
९. पंजाब सरकार विरुद्ध भजन सिंग ((१९७५) ४ एससीसी ४७२)

१०. कलिंगा उर्फ कुशल विरुद्ध कर्नाटक सरकार ((२०२४) ४ एससीसी ७३५)
११. धर्मबीर उर्फ धरम विरुद्ध हरियाणा सरकार (२०२४ एससीसी ऑनलाइन एससी ५४०)
१२. हेरंबा ब्रह्मा विरुद्ध आसाम सरकार (एआयआर १९८२ एससी)
१३. जसपाल सिंग विरुद्ध पंजाब सरकार ((१९९७) १ एससीसी ५१०)
१४. संदीप विरुद्ध हरियाणा सरकार ((२००१) ९ एससीसी ४१)
१५. संजय विरुद्ध उत्तर प्रदेश सरकार (२०२५ एससीसी ऑनलाइन एससी ५७२)
१६. अघनू नागेशिया विरुद्ध बिहार सरकार ((१९६६) १ एससीआर १३४)
१७. हनुमंत विरुद्ध मध्य प्रदेश सरकार (एआयआर १९५२ एससी ३४३)
१८. सेवंतीलाल करसोंदास मोदी विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार ((१९७९) २ एससीसी ५८)
१९. इम्पेराट्रिक्स विरुद्ध पितांबर जिना ((१८७८) आयएलआर २ बीओएम ६१)

२०. रोहिदास माणिक कसराळे विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार (२०१२ ऑल एमआर (सीआरआय) २१८)
२१. मदैयाह विरुद्ध सरकार (१९९२ सीआरआय. एल.जे. ५०२)
२२. राजा रायप्पा असारी (१९७२ सीआरआय. एल.जे. १२२६)
२३. हासील विरुद्ध क्राऊन (आयएलआर (१९४३) २४ एलएएच ७७)
२४. सुब्रमण्यम विरुद्ध सरकारी वकील ([१९५६] १ डब्ल्यूएलआर ९६५)
२५. मो. अमन विरुद्ध राजस्थान सरकार (१९९७ एससीसी (सीआरआय) ७७७)
२६. महाराष्ट्र सरकार विरुद्ध भागवत बाजीराव काळे (२०२४ एससीसी ऑनलाइन बॉम ३७७५)
२७. पवन कुमार विरुद्ध हरियाणा सरकार (एआयआर २००३ एससी २९८७)
२८. मो. इक्बाल उर्फ मुन्ना विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार ((२०१६) ३ एआयआर बॉम आर (सीआरआय) ५९६)
२९. अर्जुन रंगराव पाटील विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार (२०१५ एससीसी ऑनलाइन बॉम १८४)

३०. चंद्रकांत बाळकृष्ण गडंकुश विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार (२०१५ एससीसी ऑनलाइन बॉम ३६६७)

३१. किरण अशोक जाधव विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार (२०१४ सीआरआय एलजे (एनओसी ४५४))

३२. कृष्णा उर्फ बारक्या मंगल राजपूत विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार (२००४ ऑल एमआर (सीआरआय) ६०९)

३३. एच. पी. प्रशासन विरुद्ध ओम प्रकाश (एआयआर १९७२ एससी ९७५)

३४. टोमासो ब्रूनो विरुद्ध यूपी सरकार (२०१५ (७) एससीसी १७८)

३५. जुवरसिंग विरुद्ध मध्य प्रदेश सरकार (१९८१ एससीसी (सीआरआय) ३५७)

३६. पंजाब सरकार विरुद्ध प्रवीण कुमार ((२००५) ९ एससीसी ७६९)

३७. मुलुवा विरुद्ध मध्य प्रदेश सरकार ((१९७६) १ एससीसी ३७)

सी. प्रतिवादी-सरकाराच्या वतीने युक्तिवाद :

६. विद्वान वरिष्ठ वकील श्री. मनोज मोहिते, यांनी खालील युक्तिवाद केले :-

१) हेतू

१.१) पीडब्ल्यू - १ ने पल्लवीच्या संदर्भात विशेषतः दोनदा साक्ष दिली की तिने सज्जादने तिच्याकडे वाईट नजरेने पाहिल्याची तक्रार होती; दोन स्वतंत्र साक्षीदारांनी साक्ष दिली की घटनेच्या रात्री सज्जादने पल्लवीला तिच्या फ्लॅटमध्ये शॉर्ट्स आणि क्रॉप-टॉपमध्ये पाहिले होते आणि त्याने टिप्पणी केली की त्याला तिच्याबरोबर एक रात्र घालवायची इच्छा होती आणि दुसऱ्या साक्षीदाराला, त्याने सांगितले की त्याने पल्लवीची हत्या केली कारण तिने त्याची मागणी नाकारली. श्री. मोहिते यांनी फिर्यादीचा दावा स्पष्टपणे मांडला आहे की सज्जादला पल्लवीकडून लैंगिक सुख हवे होते आणि त्या रात्री ती घरी एकटी होती याची पुष्टी करताना संधीचा फायदा घेत त्याने आपली इच्छा पूर्ण करण्याचा प्रयत्न केला आणि जेव्हा पल्लवीने जोरदार प्रतिकार केला तेव्हा त्याने तिला ठार मारले. श्री. मोहिते यांनी सादर केले की पल्लवी एक राष्ट्रीय जलतरण चॅम्पियन आणि मजबूत शरीरयष्टीची होती. तिने सज्जादविरुद्ध जोरदार लढा दिला जो बेडरूमची विस्कळीत परिस्थिती आणि फ्लॅटमधील रक्ताच्या शिंतोड्यांवरून स्पष्ट होते, तथापि, शेवटी सज्जादच्या चाकूच्या १७ प्रहारांमुळे ती पराभूत झाली आणि त्याच हल्ल्यात तिचा मृत्यू झाला.

२) गुन्हेगारी जप्ती

२.१) घटनेच्या ठिकाणी केस सापडले होते. या केसांवर सज्जादचा डीएनए आढळला होता. त्याचप्रमाणे सज्जादकडून जप्त करण्यात आलेल्या खुनाचे शस्त्र असलेल्या

चाकूमध्ये पल्लवीचा डीएनए होता. सज्जादकडून जप्त केलेल्या पूर्ण पॅटमध्ये त्याचा डीएनए तसेच पल्लवीचाही डीएनए होता. सज्जादकडून जप्त करण्यात आलेल्या टी-शर्ट आणि चप्पलांमध्ये पल्लवीचेही डीएनए होते. शिवाय सज्जादच्या सांगण्यावरून पल्लवीच्या फ्लॅटच्या चाव्या देखील जप्त करण्यात आल्या. पल्लवीच्या उजव्या हातातील केसांवर सज्जादचा डीएनएही होता. मोहिते यांनी डीएनए विश्लेषणाचा सविस्तर तक्ता सादर केला.

३) डॉ. चौधरी यांच्या युक्तिवाढाला सरकाराने विरोध केला

i) विलंबित एफआयआरवर - डॉ. चौधरी यांनी सादर केले की २ तासांनंतर एफआयआर का नोंदवण्यात आला याचे कोणतेही स्पष्टीकरण नाही. श्री. मोहिते यांनी असे सादर केले की, पीडब्ल्यू-१ अविकचा जबाब ताबडतोब नोंदवण्यात आला आणि त्यानंतर दिनांक ९ ऑगस्ट २०१२ रोजी सकाळी ७:३० वाजता एडीआर नोंदवण्यात आला. पीडब्ल्यू-१९ ने सज्जादच्या फोन कॉलबद्दल पोलिसांना माहिती दिली. हे अविकच्या उपस्थितीत पोलिसांना कळवल्याचा कोणताही पुरावा नाही आणि म्हणूनच अविकच्या जबाबात ते दिसत नाही. त्यावेळी पोलिसांना सज्जादसह पीडब्ल्यू-१, पीडब्ल्यू-१९ सह सर्वांवर संशय होता आणि म्हणूनच, अज्ञात व्यक्तीविरुद्ध एफआयआर नोंदवण्यास विलंब होत नाही. पीडब्ल्यू-१९ आणि पीडब्ल्यू-२० चे जबाब देखील त्यानंतर लगेच नोंदवण्यात आले. त्यामुळे, कोणत्याही फेरफारचा प्रश्नच उद्भवत नाही.

ii) अस्वस्थता असूनही पल्लवीने सज्जादला फोन का केला – निर्विवादपणे, सज्जाद आयव्हरी टॉवरमध्ये सुरक्षा रक्षक होता आणि तिच्या फ्लॅटमध्ये अधूनमधून वीज जात होती. पीडब्ल्यू -१९ ने साक्ष दिली आहे की सज्जाद हिमालयन हाइट्समध्ये म्हणजेच पल्लवीच्या इमारतीत ड्युटीवर होता आणि त्याला इलेक्ट्रिशियनचे काम माहित होते. पीडब्ल्यू -४ कबूल करते की सोसायटीतील रहिवासी सामान्यतः वॉचमनद्वारे इलेक्ट्रिशियनला कॉल करतात. अविकच्या साक्षीवरून असे दिसून येते की रात्री १०:३० वाजता त्याने पल्लवीला वॉचमनला इलेक्ट्रिशियनला बोलवायला सांगण्यास सांगितले. त्यामुळे तिने सज्जादला बोलावले. सीडीआरद्वारे याची पुष्टी केली जाते. पीडब्ल्यू - १९ आणि पीडब्ल्यू -३२ पुष्टी करतात की पल्लवीने दिनांक ०८ ऑगस्ट २०१२ रोजी रात्री १०:३० वाजता पीडब्ल्यू -३२ ला फोन केला आणि वीज पुनर्संचयित करण्यास सांगितले. पल्लवीने सज्जादला फोन करून पीडब्ल्यू-३२ चा नंबर मिळविला. पल्लवीने पुन्हा पीडब्ल्यू-३२ ला रात्री ११:३० ते रात्री ११:४५ वाजता फोन केला. त्यानंतर, पीडब्ल्यू -३२ ने मुख्य स्विचेस तपासल्यानंतर पल्लवीला सांगितले की तो सकाळी येईल. पल्लवीच्या फ्लॅटमध्ये वीज बंद होत असल्याबद्दल सज्जादने त्याला फोन केला होता, ज्यावर पीडब्ल्यू -३२ ने त्याला सांगितले की तो सकाळी तपासेल. पीडब्ल्यू -१९ ने असेही सांगितले की दिनांक ०९ ऑगस्ट, २०१२ रोजी पहाटे १:०० वाजता, जेव्हा तो पीडब्ल्यू - २२ बरोबर फेऱ्या मारत होता, तेव्हा सज्जाद त्याच्या गणवेशात त्याच्याकडे आला आणि त्याने त्याला सांगितले की पल्लवीच्या फ्लॅटमधील वीज बंद आहे आणि पल्लवी

पीडब्ल्यू -१९ ला ते तपासण्यासाठी बोलावत आहे. हे स्पष्टपणे दर्शविते की तिने सज्जादला वीज पुनर्संचयित करण्यासाठी कधीही बोलावले नाही तर केवळ इलेक्ट्रिशियनला कॉल करण्यासाठी एक माध्यम म्हणून बोलावले. तिने त्याला आत जाण्याची परवानगी दिली कारण त्याच्यासोबत वॉचमन होता. सीडीआर फोन कंपन्यांच्या नोडल अधिकाऱ्यांद्वारे म्हणजेच पीडब्ल्यू -६, पीडब्ल्यू -३, पीडब्ल्यू -१२ आणि पीडब्ल्यू -१३ द्वारे सिद्ध आणि चिन्हांकि केले आहेत.

iii) पल्लवीच्या विनयशीलतेचा भंग करणे – दिनांक ९ ऑगस्ट २०१२ रोजी पहाटे १:०० वाजता सज्जादने पीडब्ल्यू-२२ ला सांगितले की पल्लवीच्या फ्लॅटमध्ये वीज नाही. म्हणून, दोघेही तिच्या फ्लॅटमध्ये गेले आणि बेल वाजवली. तिने उत्तर दिले नाही आणि सज्जादने तिच्या मोबाईलवर तिला फोन केला. त्या दोघांनी फ्लॅटमध्ये प्रवेश केला आणि पाहिले की मुख्य स्विच चालू आहे. सज्जादच्या प्रश्नावर पल्लवीने त्यांना सांगितले की, अविक घरी नाही आणि सकाळी परत येईल. मोहिते यांच्या म्हणण्यानुसार, हीच ती वेळ होती जेव्हा सज्जादला कळले की पल्लवी एकटीच आहे आणि अंधारात त्याने फ्लॅटच्या चाव्या चोरल्या. शिवाय, पीडब्ल्यू -२२ ने शपथेवर सांगितले की पल्लवीच्या फ्लॅटमधून बाहेर पडताना सज्जादने त्याला सांगितले की पल्लवी खूप मादक दिसत आहे आणि त्याला तिच्याबरोबर एक रात्र झोपायची आहे. संपूर्ण पुराव्यात कोणताही विरोधाभास किंवा वगळणे नाही. खरं तर पल्लवीच्या निकरची दोरी तुटली होती आणि फाटली

होती, तिचे अंतर्वस्त्र फाटले होते आणि तिचे कपडे रक्ताने माखलेले होते. जप्तीच्या पंचनाम्यात सर्व काही दिसून येते. घटनास्थळ पंचनाम्याने उघड केले की बेडशीट आणि बेडचे कव्हर विस्कळीत झाले होते, उशा फरशीवर होत्या आणि पलंगावर रक्ताचे डाग होते. हे पलंगावर हाणामारी दर्शवते.

iv) पल्लवीच्या फ्लॅटच्या बाहेर सज्जादची उपस्थिती - पीडब्ल्यू -२२ ने सांगितले की सज्जाद त्याच्याबरोबर पल्लवीच्या फ्लॅटमध्ये पहाटे १:०० वाजता होता आणि ते एकत्र निघून गेले आणि खाली गेले. त्यानंतर, पीडब्ल्यू-४-पल्लवीच्या शेजाऱ्याने सकाळी १:३० वाजता सज्जादला तिच्या फ्लॅटच्या दाराबाहेर पाहिल्याची साक्ष दिली. तो तेथे काय करीत आहे असे विचारले असता त्याने उत्तर दिले की अविकने त्याला बोलावले होते. पीडब्ल्यू-४ हा स्वतंत्र साक्षीदार आहे आणि त्याचा जबाब लगेच नोंदवण्यात आला. अशाप्रकारे, पीडब्ल्यू-२२ दुसऱ्या इमारतीकडे गेल्यानंतर सज्जाद एकटाच परत आला हे सिद्ध झाले, ज्युलियन आल्प्स आणि पीडब्ल्यू-४ ने विशेषतः सांगितले की त्याला फ्लॅटच्या बाहेर सज्जाद एकटाच आढळला. या पुराव्याचा विचार करता, श्री. मोहिते असा युक्तिवाद करतात की सज्जाद शेवटचा पल्लवीसोबत दिसला होता आणि त्याने पीडब्ल्यू-४ ला खोटे कारण सांगितले की पीडब्ल्यू-१ ने त्याला फ्लॅटवर बोलावले होते, त्यावेळी पल्लवी एकटी होती हे पूर्णपणे माहित होते.

v) घटनेच्या सीसीटीव्ही फुटेजचा अभाव - पीडब्ल्यू -१९ ने साक्ष दिली की सोसायटीच्या आवारात सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्यात आले होते परंतु ते काम करत नव्हते. सोसायटीचे रहिवासी पीडब्ल्यू -३१ यांनी सांगितले की सोसायटीच्या आवारात सीसीटीव्ही नव्हते. पीडब्ल्यू -३२ ने नमूद केले की सीसीटीव्ही सामान्य क्षेत्रात आहे परंतु ते काम करत आहेत की नाही याबद्दल त्याला कोणताही प्रश्न विचारला गेला नाही. पीडब्ल्यू -३४ ने नमूद केले की सोसायटीच्या रहिवाशांनी सीसीटीव्ही का नाही याचे उत्तर दिले नाही आणि शेवटी, पीडब्ल्यू ३९ - दुसऱ्या तपास अधिकाऱ्याने साक्ष दिली की सीसीटीव्ही कॅमेरे काम करत नाहीत. सीसीटीव्ही फुटेजचा अभाव संशयास्पद नाही कारण संबंधित सीसीटीव्ही कॅमेरे काम करत नव्हते.

४) न्यायबाह्य/न्यायिकेतर कबुलीजबाबांच्या बाबत

४.१) पीडब्ल्यू-१९ ने साक्ष दिली की सज्जादने दिनांक ९ ऑगस्ट २०१२ रोजी सकाळी ५:०० वाजता त्याला फोन केला आणि पल्लवीची हत्या केल्यामुळे जम्मू-काश्मीरला जाण्यासाठी १०,००० रुपयांची मागणी केली होती. त्यावेळी, पीडब्ल्यू -१९ ला वाटले की तो विनोद करित आहे परंतु पल्लवीच्या हत्येची माहिती मिळाल्यावर त्याने पीडब्ल्यू -२० ला याबद्दल सांगितले. पीडब्ल्यू -२० ने तसे सांगितले. पुन्हा एकदा सकाळी ७:०० - ७:१५ वाजता, सज्जादने पीडब्ल्यू -१९ ला फोन केला आणि त्याला विचारले की तो त्याला पैसे देत आहे का? पीडब्ल्यू -१९ वर त्याला हत्येबद्दल विचारले असता सज्जादने

फोन बंद केला. पीडब्ल्यू -१९ चा जबाब दिनांक ०९ ऑगस्ट २०१२ रोजी नोंदवला, आणि त्याच्या आवृत्तीत कोणताही वगळलेला किंवा विरोधाभास नाही. सीडीआरनेही या कॉलला दुजोरा दिला आहे.

४.२) सज्जादने ०९ तारखेला सकाळी १०:३० वाजता शेजाऱ्याच्या ड्रायव्हरला पीडब्ल्यू-१० देखील बोलावले. पीडब्ल्यू-१० ने कॉल चुकविला परंतु त्याला परत कॉल केला. सज्जादने त्याला सांगितले की, 'एका आयटमने त्याला लैंगिक संबंध ठेवू दिले नाहीत आणि म्हणूनच त्याने तिची हत्या केली'. जेव्हा पीडब्ल्यू -१० ने त्याला विचारले की 'आयटम' कोण आहे, तेव्हा तो म्हणाला की तो फक्त हसला आणि फोन डिस्कनेक्ट केला. सीडीआर हे सिद्ध करतात. श्री. मोहिते यांनी सादर केले की पीडब्ल्यू-१० च्या त्या दिवसाच्या हालचाली त्याच्या ठिकाणांशी जुळत नसतील, तथापि, सीडीआर ९ तारखेला सकाळी १०:३० वाजता सज्जाद आणि पीडब्ल्यू-१० यांच्यातील कॉलची पुष्टी करतो. श्री. मोहिते यांनी निदर्शनास आणून दिले की सीडीआर प्रत्येक साक्षीशी जुळत नसल्यामुळे, याचा साक्षीदारांच्या संपूर्ण विश्वासाहतेवर परिणाम होत नाही. श्री. मोहिते यांनी डॉ. चौधरी यांच्या पीडब्ल्यू-१० आणि पीडब्ल्यू-१९ यांच्यावर विश्वास ठेवण्याच्या उद्देशाबद्दलच्या युक्तिवादाला देखील विरोध केला आहे, असे सादर करत की ते एकाच सोसायटीत काम करत होते आणि त्यांच्यात मैत्री होती. त्यांनी यावर भर दिला की हे

ज्ञान सज्जादचे वैयक्तिक आहे आणि कोणीही दुसऱ्या व्यक्तीने एका किंवा दुसऱ्या पद्धतीने वागण्याचे कारण स्पष्ट करू शकत नाही.

५) दोष ठरवणाऱ्या डीएनए ची जप्ती

५.१) पीडब्ल्यू -१९ आणि पीडब्ल्यू -२२ ने बेडरूममध्ये केस दिसल्याची साक्ष दिली. पीडब्ल्यू -१ ने केसांचे तुकडे जप्त केलेले ठिकाण देखील दर्शविले. तपकिरी कागदाच्या पॅकेटमध्ये ठेवून आणि पांढऱ्या कागदावर लेबल लावून आणि पंचांनी स्वाक्षरी करून त्यांच्या उपस्थितीत वस्तू सीलबंद केल्या. पीडब्ल्यू -१४- घटनास्थळ पंचनामा पंच देखील घटनास्थळी केस लेबल आणि सील केलेले दिसले. त्यावर शिक्कामोर्तब कसे केले गेले याबद्दल कोणत्याही साक्षीदाराची उलटतपासणी झालेली नाही. पुढे, पीडब्ल्यू ३४ ने सकाळी ११:४० वाजता घटनास्थळ पंचनामा आयोजित करणे आणि ६ वस्तू जप्त करणे आणि सील करणे याबद्दल साक्ष दिली. सीलबंद पॅकेटवर पीडब्ल्यू ३४ आणि इतर दोन पंचांनी स्वाक्षरी केली होती. त्यानंतर पीडब्ल्यू -३४ ने सीएला मुद्देमाल पाठविला, फॉरवर्डिंग लेटरवर पीडब्ल्यू -३७ ची स्वाक्षरी घेतली आणि सीलबंद स्थितीत पीडब्ल्यू - २७ सह सीएला पाठविली. पुराव्याची संपूर्ण साखळी साक्षीत स्पष्ट केली आहे ज्यात कोणतीही शंका घेण्यास जागा नाही.

५.२) सीए अहवालात केस दिसल्याचे पीडब्ल्यू-१९ आणि पीडब्ल्यू-२२ मध्ये स्पष्ट झाले आहे की गुन्हाच्या ठिकाणी सापडलेल्या केसांचा डीएनए सज्जादचा असल्याचे सिद्ध

झाले आहे. पीडब्ल्यू -३८ आणि पीडब्ल्यू -३९ यांनी त्या संदर्भात विशेषतः साक्ष दिली आहे. शिवाय, सज्जाद यांनी फौजदारी प्रक्रिया संहिता कलम ३१३ अंतर्गत आपल्या जबाबात कबूल केले आहे की गुन्हाच्या ठिकाणी सापडलेले आणि डीएनएद्वारे प्रवर्धित केलेले केस त्याचे होते.

५.३) फिर्यादी पक्षाने पीडब्ल्यू -२८ ची तपासणी केली, म्हणजेच, ज्या व्यक्तीने सज्जादला चाकू विकला. त्याने सज्जाद तसेच चाकूची ओळख पटवली. सज्जादच्या शोध निवेदनानुसार हा चाकू जप्त करण्यात आला. हिमालयन हाइट्समधील ०३ च्या मजल्यावरील शू रॅकमधून हे सापडले. कायदानुसार त्यावर शिक्कामोर्तब करण्यात आले. शू रॅकची मालकी प्रस्थापित झाली नसली तरी लपविलेल्या चाकूची वस्तुस्थिती सज्जादच्या माहितीत होती आणि म्हणूनच जप्ती सिद्ध झाली. डीएनए रिपोर्टमध्ये पल्लवीचा डीएनए आणि रक्तगट असल्याचे समोर आले आहे. श्री. मोहिते यांनी सीएला सीलबंद स्थितीत पाठविलेल्या चाकूच्या पुराव्याची साखळी स्पष्ट केली.

५.४) पीडब्ल्यू -१८- डॉ. डेरे आणि शवविच्छेदन अहवालाद्वारे पल्लवीचा मृत्यू चाकूच्या तीक्ष्ण वारामुळे आणि कापलेल्या घशाच्या दुखापतीमुळे रक्तस्त्राव होऊन शॉकमुळे झाल्याचे सिद्ध झाले. दुसरीकडे, पीडब्ल्यू -२६-डॉ. राठोड यांनी सज्जादच्या दुखापतीचे स्पष्टीकरण दिले. उलटतपासणीत डॉक्टरांना कोणतेही प्रश्न विचारले गेले नाहीत आणि बचाव पक्षाने केवळ मोदींच्या न्यायशास्त्राचा मजकूर दाखविला.

५.५) पीडब्ल्यू -२२ ने साक्ष दिली की सज्जाद सोसायटीमध्ये राहत असे आणि त्याचे कपडे केबिनमध्ये ठेवत असे. पीडब्ल्यू-१५-पंच यांनी साक्ष दिली की सज्जादचे कपडे आणि चप्पल (कला-११ आणि १२) आणि पल्लवीच्या घराच्या चाव्या (कला-१०) केबिनमध्ये बंद असलेल्या पत्र्याच्या खोक्यातून जप्त करण्यात आल्या. ते जप्त करण्यात आले, गुंडाळले गेले आणि सील करण्यात आले. जर कपडे रक्ताने माखलेले असते तर पायऱ्यांवर रक्ताचे डाग पडले असते, या डॉ. चौधरी यांच्या युक्तिवादावर श्री. मोहिते यांनी निदर्शनास आणून दिले की फक्त पॅटच्या टोकावर रक्त होते आणि चप्पलांवर रक्ताचे डाग होते आणि ते रक्ताने माखलेले नव्हते. जप्त केलेल्या वस्तू मुद्देमाल रूममध्ये जमा करण्यात आल्या. त्या दिवशी रविवार होता, म्हणून दुसऱ्याच दिवशी मुद्देमाल एफएसएलकडे पाठविण्यात आला आणि त्या संदर्भात कोणताही विलंब झाला नाही.

५.६) सज्जादचे कपडे इतर सुरक्षा रक्षकांनी ओळखले नाहीत हा डॉ. चौधरी यांचा युक्तिवाद सज्जादने परिधान केलेल्या गणवेशाबाबत पीडब्ल्यू -४ आणि पीडब्ल्यू -१९ ने दिलेल्या साक्षीने सिद्ध होतो.

५.७) श्री. मोहिते यांनी सादर केले की, दिनांक ०९ ऑगस्ट २०१२ च्या अग्रेषित पत्राद्वारे, व्हिसेरा व्यतिरिक्त इतर वस्तू सीएला पाठविण्यात आले होते. पल्लवीच्या उजव्या हातातील केसांचा यादीमध्ये उल्लेख आहे. या वस्तू ड्युटीवर असलेल्या

पीसीद्वारे पाठविले गेले होते आणि एफएसएल कार्यालयातून त्यावर शिक्कामोर्तब आणि पोचपावती होती. केवळ डॉक्टर आणि वाहकाची तपासणी केली गेली नाही ही वस्तुस्थिती पुरावा अवैध ठरवत नाही किंवा कोणत्याही छेडछाडीकडे निर्देश करत नाही. पीडब्ल्यू -३८- फॉरेंसिक लॅबच्या सहाय्यक संचालकांनी ३ केसांचे नमुने आणि तसेच डीएनए अहवाल प्राप्त केल्याची साक्ष दिली. पल्लवीच्या उजव्या हातातील केसांवर सापडलेला डीएनए सज्जाद आणि पल्लवी यांचा आहे. फक्त चूक म्हणजे पीडब्ल्यू -३८ ने लिहिलेले वर्णन असे दिसते की हातातील केसांना हातामध्ये सापडलेले केस म्हणून संबोधले आहे. तथापि, सज्जाद यांनी कलम ३१३ सीआरपीसी अंतर्गत आपल्या निवेदनात कबूल केले आहे की पल्लवीच्या उजव्या हातातून सापडलेले केस आणि डीएनए त्यांचे आणि पल्लवीचे होते.

५.८) श्री. मोहिते यांनी घटनास्थळावरून गोळा केलेल्या नमुन्यांच्या पुराव्याची साखळी सीएला कशी दिली हे स्पष्ट केले. त्यांनी सादर केले की, १० तारखेला जप्त केलेल्या काही वस्तू १३ तारखेला सीएकडे पाठविण्यात आल्या होत्या, कारण ११ आणि १२ तारखेला सुट्टी होती आणि एफएसएल बंद होते.

६) सज्जादला झालेल्या जखमा

६.१) पीडब्ल्यू -२६, डॉ. राठोड यांनी १० तारखेला सज्जादची तपासणी केली आणि सज्जादला ५ जखमा झाल्याची साक्ष दिली. जखम क्रमांक १ आणि २ - ४ धारदार

वस्तूमुळे झाली; जखम २, शक्यतो नखे स्क्रॅच आणि जखम क्रमांक ५ कठोर आणि खडबडीत पृष्ठभागामुळे होती. जखमांचे वय ४८ तासांच्या आत असल्याचे सांगण्यात आले. सज्जाद यांनी आपल्या कलम ३१३ फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या जबाबात जखमा स्वीकारल्या.

७) फिंगरप्रिंट / फूटप्रिंट अहवाल

७.१) श्री. मोहिते यांनी निदर्शनास आणून दिले की बचाव पक्षाने घटनास्थळी बोटांचे ठसे न मिळाल्याबद्दल आश्चर्य व्यक्त केले असले तरी, त्या संदर्भात कोणत्याही साक्षीदाराला प्रश्न विचारण्यात आला नाही. फिंगरप्रिंट अहवाल फिंगरप्रिंट तज्ञाला अनिर्णीत असल्याचे आढळले आणि त्यामुळे पोलिसांची कोणतीही भूमिका नव्हती. त्याचप्रमाणे, पाऊलखुणा सर्व पीडब्ल्यू -१, शेजारी, पहारेकरी आणि पोलिसांमध्ये मिसळले गेले होते आणि म्हणूनच, पावलांच्या ठशांमधून काहीही गोळा केले जाऊ शकत नव्हते.

७.२) मोहिते यांनी आपल्या युक्तिवादाचा सारांश पुढीलप्रमाणे सादर केला :

- i) सज्जादला संबंधित वेळी पल्लवीच्या फ्लॅटच्या तिच्या शेजाऱ्याने बाहेर पाहिले.
- ii) दिनांक ९ ऑगस्ट २०१२ रोजी रात्री १:४५ वाजता अविक आणि पल्लवी दरम्यान मजकूर संदेश.

iii) पल्लवीचा मृतदेह सापडल्यानंतर सज्जाद सोसायटीतून पळून गेला आणि सकाळी ८:०० वाजेपर्यंत ड्युटीची वेळ असूनही तो सोसायटीतून पळून गेला आणि तो सापडला नाही.

iv) हत्या केल्याबद्दल पीडब्ल्यू -१०, पीडब्ल्यू -१९, पीडब्ल्यू -२० आणि पीडब्ल्यू -२२ मध्ये विश्वास. त्याच दिवशी पीडब्ल्यू -१९ चा जबाब नोंदवला गेला. सीडीआर देखील सज्जादने पीडब्ल्यू -१९ ला केलेल्या कॉलची पुष्टी करतो.

v) सज्जादने पल्लवीच्या फ्लॅटमध्ये उपस्थित असल्याचे पीडब्ल्यू -१० कडे कबूल केले.

vi) घटनास्थळ पंचनामा तातडीने करण्यात आला आणि घटनास्थळावरून केसांचे नमुने जप्त करण्यात आले.

vii) तपासादरम्यान गोळा केलेल्या वस्तू सीलबंद करण्यात आल्या होत्या, ज्यावर बचाव पक्षानेही अविश्वास दाखवला नाही.

viii) सज्जादला दिनांक १० ऑगस्ट २०१२ रोजी अटक करण्यात आली होती. दिनांक १२ ऑगस्ट २०१२ रोजी त्याच्या सांगण्यावरून चाकू, त्याचे कपडे, चप्पल आणि फ्लॅटच्या चाव्या जप्त करण्यात आल्या. त्याच्या पॅटच्या कडावर रक्ताचे डाग होते,

त्यावर पल्लवी आणि सज्जादचा डीएनए आढळला. सज्जादचा डीएनए त्याच्या पॅटच्या खिशात असलेल्या चाव्यांवर सापडला.

ix) सज्जादच्या दुखापती पल्लवीबरोबरच्या झटापटीशी सुसंगत आणि ताज्या होत्या. सज्जाद जरवमांचे स्पष्टीकरण देऊ शकला नाही.

x) सज्जाद यांची दिनांक २३ फेब्रुवारी २००६ रोजी पॅरोलवर सुटका करण्यात आली. तो फरार झाला आणि दिनांक १० ऑक्टोबर २०१७ रोजी जम्मू आणि काश्मीरमधून त्याला अटक करण्यात आली. यावरून सज्जादचे वर्तन दिसून येते.

डी. प्रतिवादीच्या विद्वान वकिलांनी विसंबन ठेवलेले न्यायनिर्णय :

१. गौरी शंकर विरुद्ध पंजाब सरकार ((२०२१) ३ एससीसी ३८०)
२. गगन कनोजिया आणि अन्य विरुद्ध पंजाब सरकार ((२००६) १३ एससीसी ५१६)
३. हेमा विरुद्ध सरकार ((२०१३) १० एससीसी १९२)
४. एडक्लंडी दिनेशन विरुद्ध केरळ सरकार ((२०२५) ३ एससीसी २७३)
५. हिमाचल प्रदेश सरकार विरुद्ध जीत सिंग ((१९९९) ४ एससीसी ३७०)
६. जॉन पांडियन विरुद्ध सरकार ((२०१०) १४ एससीसी १२९)

७. सुचा सिंग आणि अन्य विरुद्ध पंजाब सरकार ((२००३) ७ एससीसी ६४३ ४५)
८. बाबासाहेब अप्पाराव पाटील विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार ((२००८) १७ एससीसी ४२५)
९. उत्तर प्रदेश सरकार विरुद्ध देवेंद्र सिंह ((२००४) १० एससीसी ६१६)
१०. संतोष कुमार सिंह विरुद्ध सरकार ((२०१०) ९ एससीसी ७४७)
११. आंध्र प्रदेश सरकार विरुद्ध एन. वेणुगोपाल आणि इतर (१९६३ एससीसी ऑनलाइन एससी १०३)
१२. प्रवीण धोंडीराम चोरगे आणि इतर विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार (२०१७ एससीसी ऑनलाइन बॉम १६)
१३. मुस्ताक विरुद्ध गुजरात सरकार ((२०२०) ७ एससीसी २३७)
१४. शत्रुघ्न बबन मेश्राम विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार ((२०२१) १ एससीसी ५९६)
१५. नाथ सिंग आणि इतर विरुद्ध उत्तर प्रदेश सरकार ((१९८०) ४ एससीसी ४०२)
१६. सुरजीत सिंग विरुद्ध पंजाब सरकार ((२०११) १५ एससीसी १८७)
१७. बचन सिंग विरुद्ध पंजाब सरकार ((१९८०) २ एससीसी ६८४)
१८. माची सिंग विरुद्ध पंजाब सरकार ((१९८३) ३ एससीसी ४७०)

ई. पुनरीक्षण अर्जदाराच्या वतीने युक्तिवाद :

८) पुनरीक्षण अर्जदारातर्फे उपस्थित असलेले विद्वान वकील श्री अभिषेक येडे यांनी असे सादर केले की पल्लवीने २००९ मध्ये कायदा शाखेतून पदवी प्राप्त केली, दिल्ली उच्च न्यायालयात प्रॅक्टिस सुरू केली, नंतर सिंगापूरमधील एका लॉ फर्ममध्ये जॉईन झाली आणि २०११ मध्ये मुंबईत स्थलांतरित झाली. तिचे पालक दोघेही आयएएस अधिकारी आहेत. तिचे आणि अविकचे लवकरच लग्न होणार होते. श्री येडे यांनी सरकारच्या युक्तिवादाचे समर्थन केले परंतु काही मुद्दे जोडले. त्यांनी असे सादर केले की सज्जादविरुद्ध पुराव्यांची साखळी स्पष्टपणे स्थापित झाली आहे. घटनास्थळी त्याची उपस्थिती सिद्ध झाली आहे. त्यांनी सुरक्षा रक्षकाचे ज्यांच्यावर सुरक्षा सोपवण्यात आली होती त्यांच्याशी असलेले संबंध अधोरेखित केले, जो त्याच्या पदाचा फायदा घेऊन गुन्हा करतो. सज्जादने पल्लवीवर १७ वेळा चाकूने वार केले. त्याच्या कपड्यांवर आढळलेले रक्त, त्याच्या शरीरावर जखमा, इतर साक्षीदारांसमोर दिलेली कबुली इत्यादींबाबत कोणतेही स्पष्टीकरण समोर आलेले नाही. श्री येडे यांनी सज्जादच्या घटनेनंतरच्या वर्तनावर प्रकाश टाकला. सज्जादने जम्मू-काश्मीरला पळून जाण्याचा प्रयत्न केला. त्याला पॅरोल मंजूर झाल्यानंतर, त्याने त्याच्या स्वातंत्र्याचा गैरवापर केला आणि त्याची उपस्थिती सुनिश्चित करण्यासाठी एसआयटी स्थापन करण्याची आवश्यकता होती.

पाकिस्तान सीमेपासून फक्त ५० किमी अंतरावर असलेल्या गगनगिरीमध्ये त्याचा शोध लागला.

८.१) श्री. येडे यांनी या संदर्भात एक युक्तिवाद केला तक्रारदार अविक, ज्याला पल्लवीचा मृतदेह सापडला, त्याला इतका धक्का बसला की दिनांक १४ नोव्हेंबर २०१३ रोजी घटनेच्या आघातामुळे झालेल्या दाहक मेंदूच्या विकारामुळे त्याचे निधन झाले. खरं तर, जेव्हा अविकला त्याच्या पुरवणी जबाबाबदल साक्ष देण्यासाठी परत बोलावणे आवश्यक होते, तेव्हा तो आधीच मरण पावला होता. पल्लवीच्या वडिलांचे प्रतिनिधित्व करणारे श्री. येडे यांनी एक उत्कट युक्तिवाद केला की, आरोपांमधून वगळण्यात आलेल्या भारतीय दंड संहितेच्या कलम ३७६ आणि कलम ५११ अंतर्गत दंडनीय गुन्ह्याच्या अभावाला आव्हान देण्यात फिर्यादी पक्ष अपयशी ठरला. खरं तर, पल्लवीच्या अंतरवस्त्राची तुटलेली दोरी आणि तिच्या बेडरूमची स्थिती यांचा पुरावा बलात्काराचा प्रयत्न असल्याचे जोरदार सूचित करत होता. श्री. येडे यांनी या न्यायालयाला फौजदारी प्रक्रिया संहिता कलम ४६४ लागू करून सज्जादला या गुन्ह्यांसाठी दोषी ठरवण्याची विनंती केली. त्यांनी सादर केले की, जर न्यायालय राजी नसेल तर सज्जादला वाढीव फाशीची शिक्षा देण्यात यावी. सज्जादचे अपीलही फेटाळले जावे अशी प्रार्थना त्यांनी केली.

९) आम्ही पक्षांचे युक्तिवाद ऐकले आहेत, अभिलेखावरील संपूर्ण पुराव्यांचा बारकाईने विचार केला आहे आणि येथे आक्षेपित न्यायनिर्णय आणि आदेशाचे निरीक्षण केले आहे.

III. निर्धारणासाठी मुद्दे :

१. अभिलेखावरील पुराव्यामुळे परिस्थितीची साखळी पूर्ण होते का, ज्यातून गुन्ह्याचा निष्कर्ष काढला जाऊ शकतो आणि हा पुरावा सज्जाद विरुद्ध गुन्हा सिद्ध करण्यासाठी पुरेसा आहे का?

२. वरील उत्तर जर होकारार्थी असेल तर सज्जादला योग्य शिक्षा कोणती असावी?

IV. विश्लेषण :

ए. परिस्थितीजन्य स्वरूपाच्या पुराव्यांचा समावेश असलेल्या प्रकरणांमध्ये विहित केलेला कायदा :

११) निर्धारणासाठी मुद्द्यांवर चर्चा करण्यापूर्वी, परिस्थितीजन्य स्वरूपाच्या पुराव्यांशी संबंधित प्रकरणांमध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने घालून दिलेल्या कायद्याचा आढावा घेणे आम्हाला योग्य वाटते. **हनुमंत विरुद्ध मध्य प्रदेश सरकार ((१९५२) २ एससीसी ७१)** मध्ये, सर्वोच्च न्यायालयाने परिस्थितीजन्य पुराव्यांच्या मूल्यांकनाशी संबंधित कायद्याचे स्पष्टीकरण खालीलप्रमाणे दिले आहे :

"१२. हे लक्षात ठेवणे योग्य आहे की, ज्या प्रकरणांमध्ये पुरावा परिस्थितीजन्य स्वरूपाचा असतो, त्या परिस्थितीत ज्या परिस्थितीतून गुन्ह्याचा निष्कर्ष काढायचा आहे, त्या परिस्थितीत प्रथमच पूर्णपणे प्रस्थापित होणे आवश्यक आहे आणि अशा प्रकारे स्थापित केलेली सर्व तथ्ये केवळ आरोपीच्या अपराधाच्या गृहीतकाशी सुसंगत असली पाहिजेत. पुन्हा, परिस्थिती निर्णायक स्वरूपाची आणि प्रवृत्तीची असावी आणि ती अशी असावी की प्रत्येक गृहीतक वगळता जे सिद्ध केले जाऊ शकते. दुस-या शब्दांत, आरोपीच्या निर्दोषतेशी सुसंगत निष्कर्षासाठी कोणतेही वाजवी कारण सोडू नये म्हणून पुराव्यांची एक साखळी परिपूर्ण असणे आवश्यक आहे आणि हे दर्शविण्यासाठी असे असले पाहिजे की सर्व मानवी संभाव्यतेमध्ये जोरदार युक्तिवाद आरोपीने केले असले पाहिजे....."

त्यानंतर शंकरलाल ग्यारसीलाल दीक्षित विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार (१९८१) २ एससीसी ३५) या खटल्यात सर्वोच्च न्यायालयाने निर्णय दिला. शंकरलाल (सुप्रा) प्रकरणात, सर्वोच्च न्यायालयाने परिस्थितीजन्य पुराव्यांच्या मूल्यांकनाबाबत कायदेशीर तत्वांचे महत्त्व अधोरेखित केले आणि म्हटले की कायदेशीर तत्वे जादूची मंत्र नाहीत. सर्वोच्च न्यायालयाने असे म्हटले की "ज्या परिस्थितीवर अभियोजन पक्ष अवलंबून आहे ती आरोपीच्या अपराधाच्या एकमेव गृहीतकाशी सुसंगत असली पाहिजे....."

".....साधी अपेक्षा अशी आहे की न्यायनिर्णयाने हे दर्शविले पाहिजे की जर काही दोषी असेल तर, परिस्थितीचे योग्य आणि काळजीपूर्वक मूल्यांकन केल्यानंतर ते इतर कोणत्याही वाजवी गृहितकाशी सुसंगत आहेत की नाही हे निर्धारित केले गेले आहे.

नंतर शरद बिरधीचंद सारडा विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार ((१९८४) ४ एससीसी ११६) मध्ये, परिस्थितीजन्य पुराव्याच्या आधारे दोषसिद्धीसाठी तत्वे मांडताना, सर्वोच्च न्यायालयाने असे ठरवले की आरोपीविरुद्धचा खटला पूर्णपणे स्थापित होण्यापूर्वी खालील अटी पूर्ण केल्या पाहिजेत :-

"(i) ज्या परिस्थितीतून अपराधाचा निष्कर्ष काढायचा आहे ती पूर्णपणे स्थापित केली पाहिजे;

(ii) अशा प्रकारे स्थापित केलेली तथ्ये केवळ आरोपीच्या गुन्ह्याच्या गृहितकाशी सुसंगत असावीत, म्हणजेच, आरोपी दोषी आहे याशिवाय इतर कोणत्याही गृहीतकावर त्यांचे स्पष्टीकरण देता येऊ नये.

(iii) परिस्थिती निर्णायक स्वरूपाची आणि प्रवृत्तीची असावी;

(iv) त्यांनी सिद्ध होणाऱ्या गृहीतकाशिवाय प्रत्येक संभाव्य गृहीतक वगळले पाहिजे;

(१) पुराव्याची एक साखळी अशी परिपूर्ण असली पाहिजे की, त्यामुळे आरोपीच्या निर्दोषतेशी सुसंगत निष्कर्षासाठी कोणतेही वाजवी कारण शिल्लक राहणार नाही आणि हे दाखवून दिले पाहिजे की, सर्व मानवी संभाव्यतेनुसार हे कृत्य आरोपीने केले असले पाहिजे.

उपरोक्त निर्णयाच्या परिच्छेद १५३ मध्ये, न्यायमूर्तींनी असे निरीक्षण नोंदवले की "पाच सुवर्ण तत्त्वे" परिस्थितीजन्य पुराव्यांवर आधारित खटल्याच्या पुराव्याचे "पंचशील" आहेत.

१२) वरील व्यतिरिक्त, फौजदारी खटल्याचा सामना करताना, न्यायालयाने फौजदारी न्यायशास्त्राच्या सर्वात मूलभूत तत्त्वाकडे दुर्लक्ष करू नये की आरोपी 'असणे आवश्यक आहे' आणि केवळ नाही त्याला दोषी ठरवण्यापूर्वी 'असू शकते'. **शिवाजी साहेबराव बोबडे विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार** (१९७३ (२) एससीसी ७९३) या खटल्यात सर्वोच्च न्यायालयाने वरील तत्त्वाचे स्पष्टीकरण देताना असे निरीक्षण नोंदवले की, 'असणे आवश्यक आहे' आणि 'असू शकते' हा दीर्घ आहे आणि गंभीर अनुमानांना निश्चित निष्कर्षापासून विभाजित करतो. **करकट्टू मुहम्मद बशीर विरुद्ध केरळ सरकार** (२०२४ आयएनएससी ८३८) च्या प्रकरणात, सर्वोच्च न्यायालयाने खालील प्रकरणात नमूद केलेल्या तत्त्वांचे पालन केले. **रामरेड्डी राजेश खन्ना रेड्डी आणि अन्य विरुद्ध आंध्र प्रदेश**

सरकार ((२००६) १० एससीसी १७२) परिच्छेद या निर्णयाच्या २६ आणि २७ मध्ये असे म्हटले आहे : -

"२६. आता हे सुस्पष्ट झाले आहे की परिस्थितीजन्य पुराव्यावर आधारित दोषसिद्धी करण्यासाठी, अभियोजन पक्षाने विश्वासार्ह आणि ठोस पुराव्यांद्वारे सर्व गुन्हेगारी परिस्थिती स्थापित केल्या पाहिजेत आणि सिद्ध झालेल्या परिस्थितीमुळे अशा घटनांची साखळी तयार झाली पाहिजे की ज्यामुळे आरोपीच्या अपराधाव्यतिरिक्त कोणताही निष्कर्ष निघणार नाही. परिस्थिती इतर कोणत्याही गृहीतकावर आधारित असू शकत नाही. हे देखील सुस्पष्ट आहे की संशय, जरी गंभीर असला तरी, पुराव्याचा पर्याय असू शकत नाही आणि न्यायालये केवळ परिस्थितीजन्य पुराव्याच्या आधारे आरोपीला दोषी ठरवताना अत्यंत खबरदारी घेतील. [अनिल कुमार सिंग विरुद्ध बिहार सरकार (२००३) ९ एससीसी ६७ आणि रेड्डी संपत कुमार विरुद्ध ए.पी. सरकार (२००५) ७ एससीसी ६०३ पहा."

बी. सज्जादवर दोषी ठरवणारे अभिलेखावरील पुरावे :

१३) परिस्थितीजन्य पुराव्यावर आधारित प्रकरणांशी संबंधित सर्वोच्च न्यायालयाने घालून दिलेल्या कायद्याच्या तत्वांचा विचार करून, आम्ही आता अभिलेखावरील पुराव्यांचा सामना करण्यासाठी पुढे जातो. पुराव्यांवरून असे दिसून येते की पल्लवीने

तिच्या फ्लॅटमधील वीज पुनर्संचयित करण्यासाठी इलेक्ट्रिशियनचा फोन नंबर मिळविण्यासाठी सुरक्षा रक्षकाला फोन केला. पल्लवीने सुरक्षा रक्षक, सुरक्षा पर्यवेक्षक आणि इलेक्ट्रिशियनला केलेल्या फोनची मालिका आहे. इलेक्ट्रिशियनशी संपर्क साधता आला नाही, तेव्हा पल्लवीने सज्जादला फोन केला आणि त्याला तिची व्यथा इलेक्ट्रिशियनकडे सांगण्याची विनंती केली. पल्लवीच्या फ्लॅटला भेट देताना सज्जाद इलेक्ट्रिशियनसोबत गेला होता. ती एकटी असल्याचे त्याला कळले आणि तिला तिच्या रात्रीच्या पोशाखातही पाहिले. पल्लवीबरोबर एक रात्र घालवण्याची त्याची इच्छा होती. जेव्हा इलेक्ट्रिशियन आणि सुरक्षा पर्यवेक्षकाने रात्रीची वीज पूर्ववत करणे सोडून दिले, तेव्हा सज्जाद एकटाच फ्लॅटवर गेला. पल्लवीच्या शेजाऱ्याने त्याला पाहिले आणि रात्री त्या वेळी तो तिथे काय करत आहे याबाबत विचारणा केली. यावर सज्जादने अविकने त्याला बोलावले आहे असे सांगितले. फिर्यादी पक्ष सज्जादला संबंधित वेळी घटनेच्या ठिकाणी ठेवतो आणि सज्जादच्या सांगण्यावरून खुनाचे शस्त्र, कपडे, चप्पल आणि पल्लवीच्या घराच्या चाव्या जप्त केल्याच्या आधारे त्याला दोषी ठरवतो. सज्जादने काही पैसे कर्जाऊ घेण्याच्या प्रयत्नात सुरक्षा पर्यवेक्षक तसेच शेजाऱ्याच्या ड्रायव्हरला या कृत्य केल्याबद्दल सांगितले. त्याचे कपडे, चाकू, पल्लवीच्या घराच्या चाव्या आणि घटनास्थळी सापडलेल्या केसांवर त्याचा डीएनए आहे.

सी. हेतूबाबत :

१४) पल्लवीने सज्जाद तिच्याशी जबरदस्तीने बोलण्याचा प्रयत्न करून हुशारीने वागल्याची तक्रार त्याच्याकडे केली होती. तो तिच्याकडे पाहत असे. पल्लवीने त्याच्या उलटतपासणीत हे पुन्हा एकदा सिद्ध केले आहे आणि स्पष्टपणे स्पष्ट केले आहे की तक्रार देताना तो तणावाखाली होता ज्यामुळे तो पोलिसांना त्याबद्दल माहिती देण्यास विसरला होता. फिर्यादी पक्षाच्या म्हणण्यानुसार, सज्जादचा हेतू लैंगिक स्वरूपाचा आहे. या संदर्भात न्यायचौकशी न्यायालयाने ज्या साक्षीदारांवर विश्वास ठेवला आहे ते म्हणजे पल्लवीने सज्जादच्या वर्तनाबद्दल अविकला केलेली तक्रार; वीजपुरवठा पुन्हा सुरू करण्याचा प्रयत्न करताना पल्लवीच्या घरात असताना सज्जादने पल्लवीच्या घरात केलेल्या अश्लील टिप्पणी; पल्लवीच्या अंतरवस्त्राची तुटलेली दोरी आणि सज्जादने पल्लवीच्या पीडब्ल्यू १० आणि पीडब्ल्यू ११ च्या समोर केलेल्या न्यायालयीन कबुलीजबाब. डॉ. चौधरी यांनी फ्लॅटचा भाडे करार नोव्हेंबर २०११ पासून झाला होता, तर पल्लवीने अविकला जुलै २०११ मध्ये तक्रार केली होती, या आक्षेपांच्या संदर्भात, वरील साक्षीदारांची साक्ष महत्त्वाची आहे. पीडब्ल्यू-१ ने विशेषतः असे म्हटले आहे की ऑफिसमधून परतल्यावर पल्लवीने सज्जादबद्दल तक्रार केली. यावरून असे दिसून येते की पीडब्ल्यू-१ ला घटना स्पष्टपणे आठवली होती परंतु घटनेची तारीख सांगण्यात त्याने चूक केली असावी. पुढे, पीडब्ल्यू-१९, सुरक्षा पर्यवेक्षकांनी साक्ष दिली की सुरक्षा पर्यवेक्षकांची रात्रीच्या कामाची वेळ रात्री ८:०० ते सकाळी ८:०० पर्यंत आहे. तो पीडब्ल्यू-२२ सोबत नेहमीच रात्रीच्या ड्युटीवर असायचा. आयव्हीरी टॉवर्समध्ये ४

इमारती होत्या; हिमालयन हाइड्र मध्ये पल्लवी आणि अविक राहत होते. घटनेच्या वेळी सज्जाद ड्युटीवर होता. त्याच रात्री, पल्लवीच्या फ्लॅटचे लाईट काम करत नसल्याने इलेक्ट्रिशियन पीडब्ल्यू-३२ ने त्याच्याकडून मीटर रूमची चावी मागितली. पीडब्ल्यू-१९ ने पीडब्ल्यू-३२ आणि त्याच्या मित्राला वीज पुनर्संचयित करण्यासाठी पल्लवीच्या फ्लॅटवर जाताना पाहिले असल्याचे साक्षीदाराने सांगितले. त्यानंतर, पीडब्ल्यू-२२, दुसरा सुरक्षा पर्यवेक्षक, पीडब्ल्यू-१९ च्या साक्षीला दुजोरा दिला. त्याने पुढे सांगितले की, पहाटे १:०० वाजता सज्जाद त्याच्याकडे आला आणि त्याला पल्लवीचे लाईट काम करत नसल्याचे सांगितले. तो सज्जादसोबत पल्लवीच्या फ्लॅटवर गेला. पल्लवीला शॉर्ट्स आणि क्रॉप टॉप घातलेले पाहून, सज्जादने तिच्या फ्लॅटमधून बाहेर पडताना असे म्हटले की पल्लवी मॅडम खूप सेक्सी दिसत आहेत आणि त्याला तिच्यासोबत झोपायचे आहे. या साक्षीदाराने सज्जादला फटकारले. ग्राउंड फ्लोअरवर परतल्यावर त्याने सांगितले की तो दुसऱ्या इमारतीत गेला होता पण सज्जाद पुन्हा पल्लवीच्या इमारतीकडे जात होता. याला समर्थन देताना, सज्जादचा ड्रायव्हर मित्र पीडब्ल्यू-१० याने साक्ष दिली की दुसऱ्या दिवशी सकाळी, सज्जादने त्याच्याकडून कर्ज मागितले तेव्हा तो स्पष्टपणे म्हणाला की "सोसायटीमे एक आयटमने मुझे काम करने नहीं दिया इसलिये मैं उसे मार डाला". अविकच्या साक्षीव्यतिरिक्त वरील ४ साक्षीदारांच्या साक्षीवरून सज्जादचा गुन्हा करण्यामागचा हेतू स्पष्ट होतो. अविकने चुकीची तारीख दिली असण्याची शक्यता, ज्या दिवशी पल्लवीने सज्जादच्या गैरवर्तनाची तक्रार केली होती, डॉ. चौधरी यांनी भाडे

कराराच्या तारखेचा संदर्भ देत, या साक्षी कमकुवत करत नाहीत. पल्लवीचे शारीरिक शोषण करण्याची सज्जादची इच्छा हा गुन्हा करण्यासाठी एक मजबूत हेतू मानण्यास आम्ही प्रवृत्त आहोत. वरील साक्षीदारांच्या उलटतपासणीत या पुराव्याचे खंडन झालेले नाही आणि म्हणूनच, आम्हाला हेतू पुरेसा सिद्ध झालेला आढळतो. सज्जादची दोषीता सिद्ध करण्यासाठी हे खूप महत्त्वाचे आहे.

१५) शिवाय, पीडब्ल्यू -१९ ने पुष्टी केली की तो सज्जाद होता जो होता त्यावेळी ड्युटीवर होता आणि त्याला इलेक्ट्रिशियनचे ज्ञानही होते. पीडब्ल्यू -४ ने फिर्यादीला पाठिंबा दर्शविला आणि सांगितले की सामान्यतः रहिवासी वॉचमनमार्फत इलेक्ट्रिशियनला बोलावत. याव्यतिरिक्त, पीडब्ल्यू -१, अविक यांनी शपथेवर सांगितले की त्यांनी पल्लवीला वॉचमनला इलेक्ट्रिशियनला बोलवायला सांगण्यास सांगितले. सीडीआर कॉलच्या मालिकेला दुजोरा देते. पीडब्ल्यू -१९ आणि पीडब्ल्यू २० या दोघांनीही सज्जाद गणवेशात असल्याची पुष्टी केली आणि त्याने त्यांना सांगितले की पल्लवीच्या फ्लॅटमधील दिवे काम करत नाहीत आणि म्हणूनच, पल्लवी पीडब्ल्यू -१९ ला कॉल करित आहे. यामुळे डॉ. चौधरी यांचे हे युक्तिवाद खोडून निघतात की पल्लवीने सज्जादला बोलावले होते, पण त्याने कधीही तिच्याशी गैरवर्तन केले नाही.

डी. गुन्हाच्या ठिकाणी सज्जादची उपस्थिती आणि शेवटचे पाहिलेल्या सिद्धांतावरील

कायदा :

१६) मृताच्या घरात सज्जादची उपस्थिती सिद्ध करण्यासाठी, न्यायचौकशी न्यायालयाने कुणाल शाह (पीडब्ल्यू-४), शब्बीर खान (पीडब्ल्यू-१९), मोहम्मद खालिद खान (पीडब्ल्यू-२२) आणि धर्मेस गुप्ता (पीडब्ल्यू-३२) यांच्या साक्षीवर अवलंबून राहिले. पीडब्ल्यू-१९ आणि पीडब्ल्यू-२२ हे सुरक्षा पर्यवेक्षक होते तर सज्जाद पल्लवीच्या सोसायटीत सुरक्षा रक्षक होता. हे तिघेही घटनेच्या वेळी म्हणजे दिनांक ८ आणि ९ ऑगस्ट २०१२ च्या मध्यरात्री रात्रीच्या ड्युटीवर होते. घरातील वीज वारंवार बंद होत होती. पल्लवीने अविक (पीडब्ल्यू-१) शी संपर्क साधला ज्याने तिला इलेक्ट्रिशियनला फोन करण्यास सांगितले. तिने रात्री १०:३० वाजता इलेक्ट्रिशियनला (पीडब्ल्यू-३२) फोन केला. तो तिथे आला आणि मीटर रूममधील मुख्य स्विच चालू केला, ज्यामुळे वीज पूर्ववत झाली. नंतर रात्री ११:३० आणि १२:३० वाजताही असेच घडले. दुसऱ्या कॉलवर, इलेक्ट्रिशियनने येण्यास नकार दिला आणि म्हणून तिने सज्जादला फोन केला, जो पीडब्ल्यू-१९ कडे गेला आणि त्याला कळवले. पीडब्ल्यू-१९ ने पीडब्ल्यू-२२ ला सज्जादसोबत फ्लॅटवर जाण्यासाठी पाठवले. त्यांनी पुन्हा मेन स्वीच चालू केले आणि पल्लवीला कळवले. अखेर पहाटे १:३० वाजता, सज्जाद पल्लवीच्या अपार्टमेंटबाहेर पीडब्ल्यू-४ ला दिसला. फोन कॉल्सचा संपूर्ण क्रम सीडीआरद्वारे स्पष्ट केला आहे. शिवाय, फिर्यादी पक्षाने सज्जादची उपस्थिती तिच्या हत्येच्या वेळी तिच्या फ्लॅटमध्ये यशस्वीरित्या सिद्ध केली आहे. प्रथम, पीडब्ल्यू-४ ने साक्ष दिली आहे की जेव्हा तो ०१:३० वाजता घरी परतला तेव्हा त्याने सज्जादला पल्लवीच्या दाराबाहेर पाहिले आणि

चौकशी केल्यानंतर, सज्जादने पीडब्ल्यू-४ ला सांगितले की तो अविकने त्याला फोन केल्यामुळे तिथे होता. हे आधीच स्थापित झाले आहे की याआधी, सज्जाद पीडब्ल्यू-२२ ने पल्लवीच्या फ्लॅटमध्ये आधीच प्रवेश केला होता आणि अविक घरी नसल्याची त्याला चांगली माहिती होती. यावरून सज्जादने पीडब्ल्यू-४ ला खोटे बोलल्याचे सिद्ध होते. पीडब्ल्यू-४ हा एक स्वतंत्र साक्षीदार आहे आणि त्याचा जबाब लगेचच दिनांक ९ ऑगस्ट २०१२ रोजी नोंदवण्यात आला. शिवाय, पीडब्ल्यू-२२ ने पल्लवीच्या फ्लॅटवरून परतल्यानंतर सज्जाद हिमालयीन हाइट्सकडे जात असल्याची साक्ष देखील दिली. या पुराव्यावरून सज्जाद पहाटे १:०० वाजता पल्लवीच्या फ्लॅटवर उपस्थित असल्याचे सिद्ध होते. पीडब्ल्यू-१८ म्हणजेच पल्लवीचे शवविच्छेदन करणारे डॉ. डेरे यांनी मृतदेहाच्या मागच्या आणि नितंबांवर असलेल्या कडकपणा, शवविच्छेदनच्या आधारे मृत्यूची अंदाजे वेळ सादर केली. तिच्या मृत्यूची वेळ पहाटे १:२० ते ३:३० पर्यंत निश्चित करण्यात आली होती. पल्लवीच्या फ्लॅटमध्ये पहाटे १:३० नंतर सज्जादशिवाय इतर कोणत्याही व्यक्तीच्या प्रवेशाचे संकेत देणारी कोणतीही सामग्री अभिलेखावर नाही. अशाप्रकारे, शेवटच्या वेळी पाहिलेल्या सिद्धांतावर आधारित सज्जादविरुद्धचा खटला प्रस्थापित झाला आहे.

१७) शेवटचे पाहिलेल्या सिद्धांताच्या संदर्भात कायदा एक भाग म्हणून परिस्थितीजन्य पुरावे चांगल्या प्रकारे निश्चित केले गेले आहेत. परिस्थितीजन्य पुराव्यांच्या साखळीतील

दुवा म्हणून 'शेवटचा पाहिले' हे सूचित करेल की मृत व्यक्ती अपीलकर्ता / आरोपीच्या सहवासात शेवटची दिसली होती हे सिद्ध करण्यासाठी किमान एका साक्षीदाराची तोंडी साक्ष अस्तित्वात आहे. या संदर्भात, सर्वोच्च न्यायालयाच्या खालील निर्णयांचा संदर्भ घेणे प्रासंगिक आहे. **उत्तर प्रदेश विरुद्ध सतीश**, ((२००५) ३ एससीसी ११४) सर्वोच्च न्यायालयाने या निर्णयाच्या परिच्छेद २२ मध्ये असे म्हटले आहे :-

"२२. शेवटचा पाहिलेला सिद्धांत प्रत्यक्षात येतो जेव्हा आरोपी आणि मृत व्यक्ती शेवटच्या वेळी जिवंत पाहिली गेली होती आणि जेव्हा मृत व्यक्ती मृत आढळली तेव्हा दरम्यानचा कालावधी इतका कमी असतो की आरोपीशिवाय इतर कोणतीही व्यक्ती गुन्ह्याचा कर्ता असण्याची शक्यता अशक्य होते. काही प्रकरणांमध्ये सकारात्मकपणे हे सिद्ध करणे कठीण होईल की मृत व्यक्ती आरोपीसोबत शेवटचे पाहिले गेले होते जेव्हा बराच अंतर असते आणि त्या दरम्यान इतर व्यक्ती येण्याची शक्यता असते. जर इतर कोणताही सकारात्मक पुरावा नसेल तर आरोपी आणि मृत व्यक्ती शेवटी एकत्र आढळली होती, असा निष्कर्ष काढण्यासाठी त्या प्रकरणांमध्ये अपराधाच्या निष्कर्षाप्रत येणे धोक्याचे ठरेल. ...".

(जोर दिला आहे)

१८) **हट्टी सिंग विरुद्ध हरियाणा सरकार**, ((२००७) १२ एससीसी ४७१) मध्ये आणि अलीकडील निर्णयात **कृष्ण कुमार आणि आणखी एक विरुद्ध हरियाणा सरकार** (२०२३ आयएनएससी ६७९) मध्ये या भूमिकेचा सर्वोच्च न्यायालयाने पुनरुच्चार केला. जरी, **कृष्ण कुमार (सुप्रा)** मध्ये आरोपीला त्या प्रकरणातील तथ्यांवरून निर्दोष मुक्त करण्यात आले असले तरी, शेवटच्या वेळी पाहिलेल्या सिद्धांताशी संबंधित कायदेशीर भूमिका सातत्याने पाळली जाते. शिवाय, शेवटचा पाहिलेला सिद्धांत प्रत्यक्षात येतो जिथे आरोपी आणि मृत व्यक्तीला शेवटचे जिवंत पाहिले गेले आणि मृत व्यक्ती मृत आढळली तेंव्हाच्या वेळेतील अंतर इतके कमी असते की आरोपी व्यतिरिक्त इतर कोणीही गुन्ह्याचा कर्ता असण्याची शक्यता अशक्य होते.

१९) सध्याच्या प्रकरणात सादर केलेल्या पुराव्याकडे परत जाऊन, किमान ४ साक्षीदारांच्या साक्षीने सज्जादला संबंधित वेळी घटनेच्या ठिकाणी पाहिले. याव्यतिरिक्त, सज्जादने पल्लवीचा फ्लॅट कसा आणि केव्हा सोडला याबद्दल बचावपक्षाने कोणतेही स्पष्टीकरण दिले नाही. सज्जादचा फ्लॅटमध्ये प्रवेश तेंव्हा झाला जेव्हा तो पीडब्ल्यू/४ ला सांगतो की तो पल्लवीच्या फ्लॅटच्या बाहेर होता कारण अविकने त्याला बोलावले आहे. यामुळे, सज्जादच्या फिर्यादी खटल्याला बळकटी मिळते की त्याने पहाटे १:३० वाजता किंवा थोड्या वेळाने पल्लवीच्या फ्लॅटमध्ये प्रवेश

करण्याचा हेतू बाळगला होता. बचाव पक्ष फ्लॅटमधून बाहेर पडण्याचे संकेत देऊ शकला नाही.

२०) या संदर्भात कायद्याचे तत्त्व सुस्थापित आहे. भारतीय पुरावा अधिनियम, १८७२ (आयई कायदा) च्या कलम १०६ च्या तरतुदी स्वतःच निःसंदिग्ध आणि स्पष्ट आहेत. अशा प्रकारे, जर एखादी व्यक्ती मृत व्यक्तीबरोबर शेवटची दिसली असेल तर त्याने संगत कशी आणि केव्हा विभक्त केली याबद्दल स्पष्टीकरण देणे आवश्यक आहे. जर त्याने असे केले तर त्याने आपला भार कमी केला आहे असे मानले पाहिजे. जर तो त्याच्या विशेष ज्ञानातील तथ्यांच्या आधारे स्पष्टीकरण देण्यास अयशस्वी ठरला तर तो आयई कायद्याच्या कलम १०६ द्वारे त्याच्यावर टाकलेला भार कमी करण्यात अपयशी ठरतो. **राजस्थान सरकार विरुद्ध काशी राम** ((२००६) १२ एससीसी २५४) या खटल्यातील आपल्या निर्णयात, सर्वोच्च न्यायालयाने असे म्हटले आहे की परिस्थितीजन्य पुराव्यावर आधारित प्रकरणात, जर आरोपी त्याच्यावर लादलेल्या ओझ्यातून मुक्त होण्यासाठी वाजवी स्पष्टीकरण देण्यास अपयशी ठरला तर ते स्वतःच त्याच्याविरुद्ध सिद्ध झालेल्या परिस्थितीच्या साखळीत एक अतिरिक्त दुवा प्रदान करते. आयई कायद्याचे कलम १०६ फौजदारी खटल्यात पुराव्याचे ओझे हलवत नाही, जे नेहमीच फिर्यादीवर असते. यात एक नियम नमूद केला आहे की जेव्हा आरोपी विशेषतः त्याच्या माहितीत असलेल्या तथ्यांवर प्रकाश टाकत नाही आणि जे त्याच्या निर्दोषतेशी

सुसंगत कोणत्याही सिद्धांत किंवा गृहितकाचे समर्थन करू शकत नाही, तेव्हा न्यायालय कोणतेही स्पष्टीकरण जोडण्यात त्याच्या अपयशाला अतिरिक्त दुवा म्हणून विचार करू शकते जे साखळी पूर्ण करते. सध्याच्या प्रकरणात, सज्जादचा प्रवेश स्थापित केला गेला आहे परंतु तो कधी विभक्त झाला हे स्पष्ट करण्यासाठी बचाव पक्ष आपले ओझे पार पाडण्यात अपयशी ठरला आहे. परिस्थितीच्या साखळीत एक संपूर्ण दुवा आहे, जो वाजवी संशयाच्या पलीकडे त्याचा गुन्हा सिद्ध करतो.

२१) आम्ही सध्याच्या प्रकरणातील तथ्यांकडे परत येतो. हे सकाळी ०८:०० वाजता त्याची पाळी पूर्ण होण्यापूर्वीच सोसायटीतून फरार झालेल्या सज्जादच्या वर्तनाला फिर्यादी पक्षांनी पुष्टी दिली. पोलिसांच्या आगमनानंतर पल्लवीच्या हत्येची बातमी सर्वाना समजली तेव्हा सकाळी सज्जादला पाहिल्याची साक्ष एकाही साक्षीदाराने दिली नाही. खरं तर, पीडब्ल्यू -१९ ने साक्ष दिली की पोलिस आल्यानंतर तो सज्जादचा शोध घेण्यासाठी खाली गेला पण तो सापडला नाही. यावरून असे दिसून येते की सज्जाद त्याच्या अटकेपर्यंत दिसला नव्हता.

ई. वस्तू जप्त करणे; पुराव्यांची साखळी / मेणाचा शिक्का नसणे :

२२) फ्लॅटमध्ये गुन्हेगारी साहित्य आढळल्याच्या आधारे फिर्यादीने परिस्थितीची साखळी देखील पूर्ण केली आहे. पीडब्ल्यू-१ ने फ्लॅटमधून केसांच्या तुकड्यांसह जप्त केलेल्या वस्तूंची साक्ष दिली. वस्तू तपकिरी कागदाच्या पॅकेटमध्ये ठेवल्या गेल्या आणि

लेबलसह चिकटवल्या गेल्या. पंचांनी लेबलवर स्वाक्षरी केली. घटनास्थळ पंचनामा (निशाणी ६४) केसांना सील केलेल्या आणि त्या ठिकाणाहून लेबल केलेल्या केसांची नोंद करते. घटनास्थळ पंचनाम्यामध्ये लिफ्टच्या बाहेर रक्त तसेच फ्लॅटच्या बाहेर रक्तरंजित पाऊलखुणा नोंदविल्या जातात. हे खिडकीच्या बाहेर रक्ताचे डाग, रक्ताने माखलेली बेडशीट आणि रक्ताने माखलेले ब्लॅकेट देखील नोंदवते. बेडरूमच्या दिशेने जाणाऱ्या पावलांचे ठसे होते. रक्ताच्या थारोळ्यात, केसांचे धागे सापडले, जे जप्त केले गेले आणि तपकिरी लिफाफ्यात सीलबंद केले. त्यांनी दोन पंचांसह सही केली. जप्त केलेल्या वस्तू मेणाने सीलबंद केल्या जात नसल्याबद्दल डॉ. चौधरी यांनी बरेच काही सादर केले आहे. त्यांच्या मते, मेणाचे सील न वापरल्याने जप्त केलेल्या वस्तूंमध्ये छेडछाड होण्याची शक्यता निर्माण झाली आहे. तथापि, या पैलूवर कोणतीही उलटतपासणी नाही. उलटतपासणीतून काहीही महत्त्वाचे नाही. पुढील साक्षीमध्ये सीलबंद वस्तूंच्या ताब्याची साखळी नोंदविली गेली आहे. सीलबंद स्थितीत असलेल्या वस्तू एफएसएलकडे जमा केल्या गेल्या. वस्तुस्थिती अशी आहे की एफएसएलमध्ये नमुने प्राप्त झाले तेव्हा नमुन्यांवर सापडलेले सील शाबूत होते. विशेष म्हणजे, पॅकेट किंवा त्यांच्यावरील सीलमध्ये छेडछाड केली गेली होती हे दर्शविणारा कोणताही पुरावा नाही. उलटतपासणीत काहीही महत्त्वाचे नसल्यामुळे तसेच शिक्रे किंवा लिफाफ्यात कोणतीही छेडछाड झाल्याचे दर्शविणारे पुरावे नसल्यामुळे, या विसंगतीला फारसे महत्त्व नाही.

२३) डॉ. चौधरी यांनी डीसीबी - सीआयडीकडे तपास हस्तांतरित केल्यानंतरही जप्त केलेली मुद्देमाल आयुक्त कार्यालयातील मालखान्यात जमा केली गेली नाही याबद्दल शंका उपस्थित केली आहे . तथापि, हे दर्शविणारे पुरावे आहेत की वस्तू वडाळा टी.टी. पोलिस स्टेशनमधील मुद्देमाल रूममध्ये ठेवण्यात आल्या होत्या. श्री. मोहिते यांनी योग्यरित्या सादर केले आहे की स्टेशन डायरीमध्ये घेतलेल्या मुद्देमालच्या नोंदी आणि मुद्देमाल रजिस्टरमध्ये आरोपपत्राचा भाग नव्हते. तथापि, श्री. मोहिते यांनी परवानगी मागितली आणि आमच्या विवेकाची पूर्तता करण्यासाठी आमच्या अवलोकनासाठी मुद्देमाल रजिस्टर सादर केले. या नोंदी रजिस्टरमध्ये दिसतात, तथापि, त्या न्यायचौकशी न्यायालयासमोर पुराव्याचा भाग नसल्यामुळे, आम्ही त्यावर अवलंबून राहिलो नाही. त्याच्या अनुपस्थितीतही, बचाव पक्ष पीडब्ल्यू -३४ च्या उलटतपासणीत कोणत्याही सूचना आणण्यात अयशस्वी ठरला आणि अशा प्रकारे, या संदर्भात काहीही प्राप्त झाले नाही. श्री. मोहिते यांनी दिलेल्या स्पष्टीकरणाबद्दल आम्हाला समाधान आहे की २०१२ च्या ९ ऑगस्ट आणि १० ऑगस्ट रोजी अनुक्रमे जन्माष्टमी आणि दहीहंडी असल्याने सुट्टी होती आणि ११ ऑगस्ट आणि १२ ऑगस्ट हा आठवड्याचा शेवट होता आणि एफएसएल बंद होता, त्यामुळे दिनांक १३ ऑगस्ट २०१२ रोजी एफएसएलला वस्तू पाठविण्यात आल्या होत्या. पोलिसांकडे असलेल्या वस्तूच्या कोठडीचा कालावधी कमी होता आणि एफएसएलला ते योग्यरित्या सीलबंद स्थितीत प्राप्त झाले आहे. निःसंशयपणे, वस्तू असलेले सीलबंद पार्सल एफएसएलला पाठविण्यास ४ दिवसांचा

विलंब झाला, परंतु हे स्पष्टपणे स्पष्ट केले गेले की सार्वजनिक सुट्टीमुळे होणारा नियमित विलंब आणि त्यात काहीही वाईट वाचले जाऊ शकत नाही, जोपर्यंत हे दर्शविले जात नाही की पोलिसांचा कोणताही शत्रुत्वाचा द्वेष किंवा सज्जादला खोटे अडकवण्याचा हेतू होता. सज्जादला या प्रकरणात खोटे अडकवण्याचा पोलिसांचा हेतू होता असे कोणत्याही सूचनेसंदर्भात उलटतपासणीत काहीही नाही. त्यामुळे साक्षीदारांची साक्ष निष्कलंक दिसते आणि म्हणूनच, एफएसएलला पाठवलेल्या वस्तूच्या शुद्धतेबद्दल आम्हाला समाधान आहे.

एफ. डीएनए संबंधित सीए अहवालाबाबत :

२४) दिनांक २० ऑक्टोबर, २०१२ रोजीचा सीए अहवाल (निशाणी १३२) अभिलेखावर आहे. डीएनए अहवाल निशाणी ११९ वर आहे. गुन्हाच्या ठिकाणी सापडलेल्या केसांवर डीएनए सज्जादचा असल्याचे सिद्ध झाले आहे. पीडब्ल्यू -३८ ने त्या संदर्भात साक्ष दिली आहे. त्याने साक्ष दिली की त्याला नियंत्रित रक्ताचा नमुना देखील सीलबंद स्थितीत मिळाला आहे. सर्व नमुने मिळाल्यानंतर त्याने सील तोडले. चाचणीच्या प्रचलित प्रक्रियेचा वापर करून लेखांमधील डीएनए काढला गेला. पीडब्ल्यू -३८ ने स्पष्टपणे सांगितले की रक्ताने माखलेले केस आणि सज्जादचे डीएनए प्रोफाइल एकसारखे आहेत आणि तेच सज्जादचे होते. त्याच्या उलटतपासणीत त्याच्या साक्षीला विरोध करणारे काहीही आढळले नाही. शिवाय, सज्जादने त्याच्या कलम ३१३ सीआर.

पी. सी. च्या जबाबात पुष्टी केली की गुन्हाच्या ठिकाणी केसांवर आढळलेला आणि मृताने धरलेल्या केसांवर आढळलेला डीएनए त्याचाच आहे.

जी. शस्त्र जप्त करण्याबाबत :

२५) पीडब्ल्यू -२८ ने साक्ष दिली की सज्जादने त्याच्याकडून चाकू खरेदी केला. त्याने विकलेला चाकू ओळखला. खरं तर, हा चाकू एका पारदर्शक प्लास्टिकच्या पिशव्या आणि पुठ्यात गुंडाळला गेला होता आणि मेणाने सील करण्यात आला होता. चाकूच्या जप्तीचा प्रश्न आहे, तो सज्जादच्या सांगण्यावरून जप्त करण्यात आला. पंच (पीडब्ल्यू - २३) ने शपथेवर सांगितले की सज्जादच्या प्रकटीकरण निवेदनाच्या अनुषंगाने, हिमालयन हाइट्सच्या तिसऱ्या मजल्यावरील शू रॅकमधून चाकू जप्त करण्यात आला. डॉ. चौधरी यांनी असा युक्तिवाद केला की कोणत्याही व्यक्तीने शू रॅकवर मालकी हक्क सांगितला नाही आणि सज्जादला गुन्हा करण्यापूर्वी त्याच्या खोलीत जाऊन चाकू घेण्यास वेळ मिळणार नाही आणि म्हणूनच जप्ती कलंकित आहे. हे केवळ अनुमान आणि अनुमानांवर आधारित बचावाच्या बाजूने केलेले चिंतन आहे. या संदर्भात कोणत्याही साक्षीदाराला कोणतीही सूचना दिलेली नाही आणि खुनाचे शस्त्र जप्त केल्यानंतर केलेल्या खुलाशामुळे फिर्यादी खटल्याला बळकटी मिळते.

एच. इतर वस्तूंच्या जप्तीबद्दल :

२६) पीडब्ल्यू -२२ च्या साक्षीने आधीच स्थापित केले आहे की सज्जाद सोसायटीमध्ये राहिला होता आणि आयव्हरी टॉवर्स सोसायटीमधील ज्युलियन आल्प्स नावाच्या दुसऱ्या इमारतीत त्याचे कपडे त्याच्या केबिनमध्ये ठेवले होते. पीडब्ल्यू-१५ ने सज्जादचे कपडे, चप्पल, बेल्ट आणि पल्लवीच्या फ्लॅटच्या चाव्या जप्त केल्याच्या संदर्भात साक्ष दिली. त्याने पुष्टी केली की पॅट आणि चप्पलवर वाळलेल्या रक्ताचे डाग आहेत. निशाणी ६८ आणि ६८-ए मधील निवेदन पंचनाम्यामध्ये असे नमूद केले आहे की, वस्तू जप्त केल्या गेल्या, गुंडाळल्या गेल्या आणि सीलबंद केल्या. पीडब्ल्यू -३९ (२ रे आय. ओ.) ने पंचांच्या उपस्थितीत वस्तू जप्त करण्याबाबत आणि त्या मुद्देमाल रूममध्ये जमा करण्यासंदर्भात साक्ष दिली. हे लेख दिनांक १३ ऑगस्ट २०१२ रोजी एफएसएलला पाठविण्यात आले होते. एफएसएलला वस्तू पाठविण्यास उशीर झाल्याबद्दल डॉ. चौधरी यांच्या आक्षेपाची चर्चा आधीच केली गेली आहे आणि येथे हाताळली गेली आहे.

२७) डॉ. चौधरी यांनी वस्तूंच्या ताब्यातील साखळीवर शंका घेतली आहे. तथापि, पीडब्ल्यू - २५ च्या साक्षीचे अवलोकन केल्यावर, ज्याने ४ सीलबंद पार्सल, एक प्लास्टिकचे पार्सल आणि एफएसएल कार्यालयाची पोचपावती असलेल्या अग्रेषित पत्रासह रक्ताची एक सीलबंद बाटली प्राप्त केल्याच्या संदर्भात साक्ष दिली, आम्ही समाधानी आहोत की कोठडीची साखळी अबाधित आहे. पुन्हा एकदा, पीडब्ल्यू -३९, पीडब्ल्यू -२५ किंवा पीडब्ल्यू -३८ जे कलिना येथे एफएसएलचे सहाय्यक संचालक

आहेत त्यांच्या उलटतपासणीतून काहीही प्राप्त झाले नाही. सज्जादच्या पूर्ण पॅटवर सापडलेले रक्त त्याच्या तसेच पल्लवीच्या डीएनए प्रोफाइलशी जुळते हे पीडब्ल्यू -३८ चा जबाबही या समस्येचे निराकरण करते.

२८) घटनेच्या तारखेला परिधान केलेले सज्जादचे कपडे पीडब्लू -४ आणि पीडब्ल्यू - १९ यांनी ओळखले आहेत, ज्यांनी असे म्हटले आहे की त्याने सोसायटीचा गणवेश परिधान केला होता, जो सज्जादच्या सांगण्यावरून जप्त करण्यात आला होता. पल्लवीच्या फ्लॅटच्या चाव्या देखील सज्जादच्या पॅटच्या खिशातून जप्त करण्यात आल्या. पीडब्ल्यू -१७, पंचाने दोन चाव्या जप्त केल्याची आणि सील केल्याची साक्ष दिली. चाव्या पल्लवीच्या फ्लॅटच्या होत्या. डॉ. चौधरी यांनी पुन्हा बरेच काही सादर केले आहे की या चाव्या पोलिसांनी बनवलेल्या डुप्लिकेट चाव्या असू शकतात कारण अविकने आधीच आपल्या फ्लॅटच्या चाव्या पोलिसांना दिल्या होत्या. निर्विवादपणे, अविककडून या चाव्यांच्या जप्तीचा पंचनामा किंवा स्टेशन डायरीची नोंद नाही. पोलिसांच्या या त्रुटीचे स्पष्टीकरण देण्याच्या प्रयत्नात, श्री. मोहिते यांनी असा युक्तिवाद केला की, दिनांक ०९ ऑगस्ट, २०१२ रोजी, अविककडून चाव्या घेण्याचे महत्त्व ओळखले गेले नाही. पल्लवीवर झालेल्या हल्ल्याची माहिती अविकने पोलिसांना दिली आणि एफआयआर नोंदविण्यात आला तेव्हा पोलिस घटनास्थळ पंचनामा करण्यासाठी फ्लॅटमध्ये गेले. कदाचित याच वेळी संबंधित आय.ओ. ने फ्लॅट उघडण्यासाठी

अविककडून चाव्या घेतल्या. अविक अजूनही तिथेच राहत असल्याने ते त्यांच्या ताब्यात देण्यात आले. निर्विवादपणे, याची कोणतीही नोंद नाही. तथापि, या मुद्द्यावर अविक किंवा आयओची उलटतपासणी नाही. कोणत्याही परिस्थितीत सज्जादच्या पॅटमध्ये चाव्या सापडल्याची साक्षही पंचांनी दिली. जर आपण डॉ. चौधरींच्या सिद्धांतावर विश्वास ठेवला की चाव्या पोलिसांनी लावल्या आहेत, तर आपल्याला सोसायटीतील केबिनमधून जप्त केलेल्या इतर सर्व वस्तूंच्या संपूर्ण शोधाकडे दुर्लक्ष करावे लागेल, जे खूप दूर आहे. फ्लॅटच्या चाव्या जप्त केलेल्या पॅटच्या खिशात सापडल्या. या खुलाशानुसार, केबिनमधील टिन बॉक्समध्ये सापडलेल्या सर्व वस्तूंची एकत्रितपणे जप्ती केली जाते आणि जर एक वस्तू दूषित असेल तर इतर सर्व वस्तूंचे अनुकरण केले जाते. परंतु, जर इतर वस्तूंची शुद्धता उत्कृष्ट दर्जाची आढळली तर, चाव्यांची शुद्धता दुर्लक्षित आहे. केबिनमधून कपडे, चप्पल आणि इतर वस्तू परत मिळवण्याशी संबंधित पुराव्यांच्या शुद्धतेबद्दल आम्ही समाधानी असल्याने डॉ. चौधरी यांनी विणलेला हा सिद्धांत अविश्वसनीय आहे.

आय. न्यायिकेतर कबुलीजबाब :

२९) फिर्यादीच्या खटल्याचा आणखी एक पैलू म्हणजे सज्जादने पीडब्ल्यू -१० आणि पीडब्ल्यू -१९ यांना दिलेल्या न्यायबाह्य कबुलीजबाबाशी संबंधित आहे. पीडब्ल्यू-१० ने सज्जादकडून प्राप्त झालेल्या मिस्ट कॉलबद्दल साक्ष दिली. जेव्हा त्याने त्याला परत कॉल

केला, तेंव्हा सज्जादने त्याला सांगितले की, "सोसायटी में एक आइटम ने मुझे काम करने नहीं दिया मैंने उससे मार डाला". त्यानंतर, सज्जादने फोन बंद केला आणि काही काळानंतर जम्मू-काश्मीर येथे आपल्या मूळ गावी जाण्यासाठी रु. १०,००० /- चे कर्ज मागण्यासाठी परत फोन केला. डॉ. चौधरी यांनी पीडब्ल्यू -१० च्या साक्षीवर प्रश्न उपस्थित केला आहे की पीडब्ल्यू -१० हा विश्वासार्ह साक्षीदार नाही कारण त्याला त्याच्या मालकाच्या कारचा नोंदणी क्रमांक आठवत नाही आणि त्याने दिनांक ०९ ऑगस्ट रोजी तो रजेवर आणि घरी असल्याची एक कथा देखील सांगितली होती. २०१२ मध्ये त्याला आदल्या दिवसापासून जुलाब झाले होते. तथापि, पीडब्ल्यू -१० च्या मोबाइल फोनच्या सीडीआरवरून असे सूचित होते की त्याने गुन्हे शाखा कार्यालयाला भेट दिली होती. काहीही असो, उलटतपासणीत या साक्षीदारांच्या साक्षीवर शंका घेण्यासारखे काहीही आढळलेले नाही. दिनांक ०९ ऑगस्ट, २०१२ रोजी त्याच्या हालचालींबद्दल पीडब्ल्यू -१० च्या फ्लिप फ्लॉपचा सज्जादने त्याला कॉल केल्याच्या आणि पल्लवी बंद केल्याची बढाई मारण्याच्या त्याच्या साक्षीवर कोणताही ठोस परिणाम झाला नाही. खरं तर, त्याच सीडीआरने सज्जादकडून पीडब्ल्यू -१० ला प्राप्त झालेल्या कॉलला पुष्टी दिली आहे ज्याची त्याने साक्ष दिली आहे.

३०) पीडब्ल्यू-११ ने असेही जमा केले की दिनांक ०९ ऑगस्ट २०१२ रोजी सकाळी ०५:०० वाजता, त्याला सज्जादचा फोन आला की त्याने त्याच्या मूळ गावी जाण्यासाठी

१०,००० रुपये कर्ज मागितले.त्यावेळी त्याने पीडब्ल्यू -१९ ला सांगितले की त्याने पल्लवी मॅडमची हत्या केली आहे. पीडब्ल्यू -१९ ने सांगितले की त्यावेळी त्याला वाटले की सज्जाद विनोद करीत आहे. त्यानंतर पल्लवीच्या हत्येची माहिती मिळताच त्याने तातडीने सज्जादच्या फोनबाबत पोलिसांना सांगितले. पीडब्ल्यू १९ ने सकाळी ०७:०० च्या सुमारास सज्जादचा आणखी एक फोन आल्याची साक्ष दिली, जेव्हा तो पोलिसांसह सायन रुग्णालयात होता. पीडब्ल्यू -१९ ने शपथेवर सांगितले की त्याने सज्जादला विचारले की त्याने पल्लवीला का मारले परंतु, सज्जादने फक्त चौकशी केली की तो त्याला पैसे देण्यास तयार आहे की नाही आणि कॉल कट केला. साक्ष उलटतपासणीला सामोरे गेली. या संदर्भात उलटतपासणीतून काहीही निष्पन्न झाले नाही. डॉ. चौधरी यांनी ही साक्ष खोडून काढण्याच्या प्रयत्नात तीन मुद्दे उपस्थित केले आहेत, जरी पीडब्ल्यू १९ किंवा पीडब्ल्यू ३४ (पहिला आय.ओ. ज्याला पीडब्ल्यू १९ ने सज्जादच्या कॉलबद्दल माहिती दिली होती) यांच्या उलटतपासणीत अशा प्रकारचे काहीही समोर येत नाही. सर्वप्रथम, सज्जादच्या फोन कॉलबद्दल पीडब्ल्यू १९ ने आय. ओ. ला दिलेल्या माहितीवर त्याच दिवशी सज्जादला अटक का केली गेली नाही याबद्दल डॉ. चौधरी विचार/चिंतन करतात; दुसरे म्हणजे, डॉ. चौधरी म्हणतात की सज्जादच्या पासबुकमध्ये त्याच्या स्वतः च्या बँक खात्यात ८,००० रुपयांची शिल्लक होती, ज्यामुळे सज्जादला पैशांची गरज होती ही कथा नाकारली जाते. आणि तिसरे म्हणजे, सज्जादने आपल्या पर्यवेक्षकावर विश्वास ठेवण्याचे कोणतेही कारण नव्हते कारण ते मित्र नव्हते परंतु पीडब्ल्यू -१९

सज्जादचा वरिष्ठ होता. सज्जादच्या हेतूबद्दल डॉ. चौधरी यांनी उपस्थित केलेल्या या अनुमानांना उत्तर देताना, श्री. मोहिते यांनी असा युक्तिवाद केला की सज्जादचा दूरध्वनी कॉल येताच सज्जादला अटक का केली गेली नाही या संदर्भात डॉ. चौधरी यांच्या विचारांचे आय. ओ. ची उलटतपासणी का केली गेली नाही. या न्यायालयासमोर झालेल्या युक्तिवादात हा पैलू प्रथमच उपस्थित करण्यात आला आहे. पीडब्ल्यू १० आणि १९ कडून पैशाच्या विनंतीबद्दल, श्री मोहिते यांनी सांगितले की, सज्जाद कदाचित पोलिसांकडून ओळखण्याच्या भीतीने त्याच्या बँकेत जाण्यास संकोच करत होता आणि त्याला न सापडता लवकर पैसे हवे होते. शिवाय, सोसायटीमध्ये काम करणाऱ्या सुरक्षा कर्मचाऱ्यांमध्ये एक सौहार्द होते आणि म्हणूनच, पीडब्ल्यू -१९ चे पर्यवेक्षक म्हणून हुद्दा असूनही, सुरक्षा कर्मचाऱ्यांमध्ये खरोखर कोणतेही वर्ग रँकिंग किंवा औपचारिक पदानुक्रम नव्हते. **उत्तर प्रदेश सरकार विरुद्ध देवेंद्र सिंग (सुप्रा, ४६ वर)**, सर्वोच्च न्यायालयाने असे म्हटले आहे की, एखाद्या साक्षीदाराने विशिष्ट पद्धतीने प्रतिक्रिया दिली नाही या कारणास्तव पुरावा नाकारणे म्हणजे पूर्णपणे अवास्तव आणि अकल्पित मार्गाने पुराव्याचे अवलोकन करणे आहे. नैसर्गिक अभिक्रियेचा कोणताही निश्चित नियम नाही. एखादा गंभीर गुन्हा पाहणारी प्रत्येक व्यक्ती वेगवेगळ्या प्रकारे प्रतिक्रिया देते, काही स्तब्ध होतात, काही अवाक होतात, काही पळून जातात. भिन्न लोक वेगवेगळ्या परिस्थितीत भिन्न वागतात आणि एखाद्या परिस्थितीत एखादी व्यक्ती कशी प्रतिक्रिया देईल याचा अंदाज कधीही लावला जाऊ शकत नाही. अशा प्रकारे सज्जादने उपरोक्त

साक्षीदारांना कॉल केले आणि त्यांच्यावर विश्वास का ठेवला किंवा त्यांच्या बँक खात्यात काही पैसे असूनही त्यांना पैसे का हवे होते हे निश्चितपणे पकडणे कठीण आहे.

३१) याउलट, डॉ. चौधरी यांनी **कलिंग उर्फ कुशल (सुप्रा, १० वर)** प्रकरणात सर्वोच्च न्यायालयाच्या एका निर्णयावर भर दिला ज्यामध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने असे निरीक्षण नोंदवले की न्यायालयाबाहेरील कबुलीजबाब अत्यंत काळजीपूर्वक आणि सावधगिरीने स्वीकारला पाहिजे आणि जर इतर पुराव्यांनी पाठिंबा दिला नाही तर तो आत्मविश्वास निर्माण करण्यास अपयशी ठरतो. हा पुराव्याचा एक कमकुवत तुकडा आहे जो सामान्यतः अभिलेखावरील इतर पुराव्यांना विश्वासार्हता देण्यासाठी पुष्टी देणारा दुवा म्हणून वापरला जातो. आम्ही या निर्णयाचा अभ्यास केला आहे आणि त्याचे विश्लेषण केले आहे सध्याच्या प्रकरणातील तथ्यांना लागू. हे मान्य आहे की, न्यायालयाच्या समाधानासाठी गैरन्यायिक कबुलीजबाब सिद्ध करण्यासाठी आवश्यक असलेले मानक उच्च बाजूचे आहे, तथापि त्याची स्वीकारार्हता कबुलीजबाबाच्या ऐच्छिक स्वरूपावर आणि त्यातील आशयावर अवलंबून असते. सध्याच्या प्रकरणात सादर केलेल्या सीडीआरने हे सिद्ध केले आहे की साक्षीदारांना कॉल करणे सज्जादने सुरू केले होते. त्यांच्यावर साक्षीदारांनी बळाचा किंवा बळजबरीचा कोणताही घटक वापरलेला नाही. या कबुलीजबाबाचे स्वरूप मूलतः मित्राबरोबर विश्वास सामायिक करण्याच्या पद्धतीमध्ये

आहे. सर्वोच्च न्यायालयाने **गगन कनोजिया (सुप्रा, ३९)** मधील आपल्या निर्णयात खालीलप्रमाणे निर्णय दिला :

"२३. गैरन्यायिक कबुलीजबाबा, हे सर्वज्ञात आहे, गुन्हा शाबीत झाल्याचा आधार बनू शकतो. तथापि, मुबलक सावधगिरी बाळगून, न्यायालय काही पुष्टी शोधू शकते. गैरन्यायिक कबुलीजबाब हा कलंकित आहे असे म्हणता येणार नाही. गैर-न्यायिक कबुलीजबाब जर स्वेच्छेने दिला गेला असेल आणि तो सिद्ध झाला असेल तर न्यायालय त्यावर विसंबून राहू शकते."

निर्विवादपणे, या साक्षीदारांच्या उलटतपासणीत सज्जादवर त्यांच्या बाजूने कोणतीही जबरदस्ती सुचविण्याची कोणतीही सूचना नाही. वरील चर्चेचा विचार करता, सज्जाद यांनी साक्षीदारांना दिलेल्या न्यायबाह्य कबुलीजबाबाची सत्यता स्वीकारण्यास आम्हाला अजिबात संकोच वाटत नाही. या साक्षीदारांच्या वक्तव्यामुळे आत्मविश्वास निर्माण होतो.

जे. सज्जाद यांनी दिलेले परस्परविरोधी जबाब आणि स्पष्टीकरण न दिलेल्या त्याच्या शरीरावर जखमा :

३२) या संदर्भातील पुढील पैलूकडे येऊ सज्जादच्या शरीरावर अस्पष्ट जखमा आणि तपासणीदरम्यान वैद्यकीय डॉक्टरांना दिलेल्या निवेदनातील विरोधाभास आणि चाव्या

इत्यादी जप्तीस कारणीभूत असलेल्या प्रकटीकरण निवेदनात, पीडब्ल्यू -२६ म्हणजेच नागपाडा पोलिस रुग्णालयाच्या डॉक्टरांनी शपथेवर सांगितले की सज्जादच्या शरीरावर ५ जखमा होत्या. जखमांचे वय ४८ तासांच्या आत होते. हल्ल्याचा प्रतिकार करताना नखे ओरखडे पडले. डॉक्टरांच्या उलटतपासणीत कोणत्याही प्रासंगिकतेचा कोणताही विरोधाभास आढळत नाही. मात्र, सज्जाद यांनी डॉक्टरांना दिलेल्या विधानात डॉ. चौधरी यांनी एक मनोरंजक वळण घेतले आहे. निशाणी ९१ हे वैद्यकीय परीक्षा प्रमाणपत्र आहे. प्रमाणपत्रात रुग्णाने दिलेल्या वैद्यकीय इतिहासाच्या शीर्षकाखाली, हे नोंदवले गेले आहे की सज्जादने डॉक्टरांना सांगितले की तो इमारतीच्या डक्टमधून इमारतीच्या १६ मजल्यापर्यंत पाइपलाइनवर चढला आणि खिडकीतून पल्लवीच्या फ्लॅटच्या बाथरूममध्ये प्रवेश केला तेव्हा जखमा झाल्या. त्याने सांगितले की, त्याने पल्लवीच्या बेडरूमचा दरवाजा उघडला आणि बेडरूममध्ये प्रवेश केला. पल्लवी उठली आणि आरडाओरडा करू लागली आणि सज्जाद आणि पल्लवी यांच्यात भांडणे सुरू झाली. या झटापटीदरम्यान सज्जादच्या अंगावर जखमा झाल्या. याउलट, डॉ. चौधरी यांनी निदर्शनास आणून दिले की, दिनांक ८ ऑगस्ट २०१२ च्या रात्री वीज तपासण्यासाठी पीडब्ल्यू -२२ बरोबर फ्लॅटमध्ये असताना सज्जादने पल्लवीच्या फ्लॅटची चावी झटकली होती. डॉ. चौधरी यांनी सज्जाद यांच्या निवेदनातील विसंगतीकडे आणि बचाव पक्षाने मांडलेल्या खटल्याकडे लक्ष वेधले. नागपाडा येथील पोलिस रुग्णालयातील पोलिस सर्जन यांच्या कार्यालयात वैद्यकीय डॉक्टरांना दिलेल्या

सज्जादच्या निवेदनाचा आम्ही अभ्यास केला आहे. सज्जादकडून पल्लवीच्या फ्लॅटच्या चाव्या जप्त करणे हा एक विश्वासाहर्ष पुरावा आहे आणि तो आयई कायद्याच्या कलम २७ मध्ये समाविष्ट आहे. शिवाय, पहाटे १:३० वाजता पल्लवीच्या फ्लॅटच्या बाहेर सज्जादला पाहिलेल्या पीडब्ल्यू -४ ची साक्ष फिर्यादी खटल्याचे समर्थन करते की सज्जादने या चावीसह फ्लॅटमध्ये प्रवेश केला. कोणत्याही प्रकारे, पीडब्ल्यू -४ आणि इतर साक्षीदारांच्या साक्षीने गुन्हाच्या ठिकाणी सज्जादची उपस्थिती सिद्ध केली आहे, म्हणून सज्जादने डॉक्टरला दिलेल्या निवेदनातील विसंगती खटला त्याच्या बाजूने वळविण्यासाठी पुरेशी नाही.

के. सीसीटीव्ही फुटेज/बोटांचे ठसे आणि पाऊलखुणांचे ठसे :

३३) डॉ. चौधरी यांनी इतर काही मुद्दे उपस्थित केले आहेत पोलिस तपासात त्रुटी असल्याच्या त्याच्या युक्तिवादाने पुष्टी दिली. उदा. डॉ. चौधरी यांच्या मते, पोलिसांनी सीसीटीव्ही फुटेज गोळा केले नाही. त्याचप्रमाणे गुन्हाच्या ठिकाणाहून बोटांचे ठसे आणि पायांचे ठसे गोळा केले गेले नाहीत. सीसीटीव्हीच्या बाबतीत, साक्षीदारांनी असे म्हटले आहे की सोसायटीच्या काही भागात सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्यात आले असले तरी त्यापैकी एकही काम करत नव्हते. त्यामुळे सोसायट्यातील अंतर्गत सीसीटीव्ही कॅमेरे कार्यरत स्थितीत नव्हते, ही पोलिसांची चूक असू शकत नाही. फुटेज उपलब्ध नसताना सीसीटीव्ही कॅमेरे गोळा करण्याचा कोणताही हेतू साध्य होऊ शकला नाही.

पल्लवीच्या फ्लॅटमधून बोटांचे ठसे गोळा न करण्याबाबत, घटनास्थळी बोटांचे कोणतेही ठसे सापडले नाहीत. घरात संग्रहणीय पायाचे ठसे नव्हते. डॉ. चौधरी यांचा युक्तिवाद असा आहे की, सज्जादच्या पॅटमध्ये रक्ताने माखलेला असल्याचा आरोप करण्यात आला होता, त्यामुळे तार्किकदृष्ट्या रक्ताचे ठसे सापडले असावेत. या संदर्भात, आम्ही संबंधित साक्षीदारांच्या साक्षीचा अभ्यास केला आहे. शोधाच्या वेळी, ज्या पॅटवर वाळलेले रक्त सापडले होते, त्या फक्त पॅटच्या कडावर होते. पॅटच्या कडावर सापडलेले रक्त, हे सूचित करत नाही की हल्लेखोराने रक्ताच्या पायांचे ठसे मागे ठेवले असावेत. कोणत्याही परिस्थितीत, काही पायांचे ठसे सापडले परंतु नंतर पुन्हा, ते उचलण्यायोग्य नव्हते. अतिरिक्त पुराव्याच्या अभावामुळे विद्यमान सबळ पुराव्याला दूषित केले जात नाही, जे दोषीपणाकडे लक्ष वेधते.

एल. शवविच्छेदन अहवाल :

३४) शेवटी, डॉ. डेरे (पीडब्ल्यू -१८) यांनी सिद्ध केलेल्या निशाणी ७७ मधील शवविच्छेदन अहवालात मृत्यूचे कारण 'घसा कापल्यामुळे रक्तस्त्राव शॉक (अनैसर्गिक)' असे नोंदवले आहे. वैद्यकीय डॉक्टरांसह अनेक साक्षीदारांनी स्थापित केलेल्या अभिलेखावरील पुराव्यांवरून असे दिसून येते की एका तरुणीची निर्घृण हत्या, लैंगिक अत्याचाराचा प्रतिकार करणे आणि तिला चाकूने वारंवार १७ वेळा भोसकणे,

तिला ओरडण्यापासून रोखण्यासाठी तिचा गळा कापला गेला आणि मदतीसाठी ओरडण्यासाठी खिडकी उघडण्याचा तिचा प्रयत्न तिच्या हल्लेखोराने पराभूत केला.

एम. कलम ४६४ सीआरपीसी (पुनरीक्षण अर्जदाराचा युक्तिवाद) लागू होण्याबद्दल :

३५) श्री. येंडे यांनी असा युक्तिवाद केला की पल्लवीने घातलेल्या शॉर्ट्सची दोरी तुटलेली होती. बेडरूममधील बेडशीट चोळवटलेली आणि विस्कळीत होती. सगळीकडे रक्त पसरले होते, बेडरूमच्या फरशीवर उशा विखुरलेल्या होत्या. सज्जादच्या प्रस्थापित हेतूसह, हे स्पष्ट आहे की त्याचे कृत्य बलात्काराचा प्रयत्न होता. मृत व्यक्तीने बलात्काराच्या प्रयत्नास विरोध केला ही वस्तुस्थिती ही कृती कमी गंभीर बनवित नाही. त्यांनी सादर केले की न्यायचौकशी न्यायालयाने आयपीसीच्या कलम ५११ सह कलम ३७६ अन्वये आरोपींवर आरोप ठेवायला हवे होते आणि त्यांना दोषी ठरवायला हवे होते. त्यांनी अशी विनंती केली की कलम ४६४ फौजदारी दंड संहिता लागू करावी आणि सज्जादला बलात्काराच्या प्रयत्नाच्या आरोपासाठी दोषी ठरवावे, जरी तो न्यायचौकशी न्यायालयाने निश्चित केला नव्हता. आम्ही कलम ४६४ च्या वैधानिक तरतुदीचा अभ्यास केला आहे. हे नोंद घेण्यासारखे आहे की सरकार किंवा पुनरीक्षण अर्जदाराने न्यायचौकशी न्यायालयाने निश्चित केलेल्या आरोपांना आव्हान दिलेले नाही किंवा अतिरिक्त आरोप निश्चित करण्याची मागणी केलेली नाही. आम्ही न्यायचौकशी न्यायालयाला या कलमांखाली आरोप निश्चित करण्याचे निर्देश देण्यास आणि आरोप

निश्चित केल्यानंतर लगेचच पुरावे नोंदविण्यास किंवा अतिरिक्त आरोप निश्चित केल्यावर नवीन खटल्याचे निर्देश देण्यास इच्छुक नाही.

व्ही. अंतिम निष्कर्ष :

३६) सध्याच्या खटल्यातील वस्तुस्थितीचे सखोल विश्लेषण आणि भरीव पुरावा म्हणून साक्षीदारांची साक्ष, स्थापित परिस्थितीजन्य पुराव्यांच्या आधारे अपीलकर्त्याच्या (सज्जाद) गुन्हाच्या पुराव्याचे 'पंचशील' स्पष्टपणे स्थापित करते. **शरद बिधीचंद सारडा (सुप्रा, ५८ वर)** या ऐतिहासिक प्रकरणात घालून दिलेली पाच सुवर्णतत्त्वे 'सिद्ध केली जाऊ शकतात' आणि 'सिद्ध केली पाहिजेत' यामधील कायदेशीर फरक कमी केला आहे. गुन्हा करण्याचा हेतू स्थापित केला गेला आहे. सज्जादला पल्लवीशी लैंगिक संबंध ठेवायचे होते. साक्षीदारांनी हे सिद्ध केले की सज्जादने पल्लवीच्या फ्लॅटमध्येच आपली इच्छा व्यक्त केली होती. त्यानंतर, एकदा सुरक्षा सुपरवायझर दुसऱ्या इमारतीकडे रवाना झाले, सज्जाद पल्लवीच्या इमारतीकडे परत जाताना दिसले. नेमक्या वेळी, पल्लवीच्या शेजाऱ्याने सकाळी ०१:३० वाजता सज्जादला तिच्या फ्लॅटच्या बाहेर पाहिले की अविकने त्याला बोलावले होते, जेव्हा सज्जादला अविक घरी नसल्याची पूर्ण जाणीव होती. सज्जाद ही पल्लवीच्या फ्लॅटच्या बाहेर दिसणारी शेवटची व्यक्ती आहे ज्यात प्रवेश करण्याचा स्पष्ट हेतू आहे. दुसऱ्या दिवशी सकाळी, पल्लवी मृतावस्थेत आढळते. फ्लॅटमध्ये, फ्लॅटच्या बाहेर, लिफ्टजवळ रक्ताचे थारोळे आहेत. सज्जाद जेव्हा ड्युटीवर

असायला हवा होता तेंव्हा तो कोठेही दिसत नाही. सज्जादने दोन साक्षीदारांना बोलावले आणि आपल्या जन्मभूमीत परत जाण्यासाठी आर्थिक मदत मागताना आपला गुन्हा कबूल केला. त्याला अटक करण्यात आली आहे. पल्लवीच्या इमारतीच्या तिसऱ्या मजल्यावरील बुटांच्या रॅकमधून सापडलेला चाकू विक्रेत्याने सज्जादने खरेदी केलेला चाकू असल्याचे सिद्ध केले. त्याचप्रमाणे, सज्जादचा शर्ट, पॅन्ट, त्याचा गणवेश, चप्पल इत्यादी सोसायटीच्या दुसऱ्या इमारतीतील केबिनमधून सापडले आहेत, जे सज्जाद वापरत होता. कपड्यांमधून गोळा केलेले रक्ताचे डाग सज्जाद आणि पल्लवीच्या डीएनएशी जुळतात. सज्जादच्या पॅन्टच्या खिशातून पल्लवीच्या फ्लॅटच्या चाव्या जप्त केल्या आहेत. त्याच्या शरीरावर अस्पष्ट जखमा आहेत ज्या पल्लवीशी झालेल्या भांडणाशी सुसंगत आहेत. ही सर्व प्रस्थापित तथ्ये सज्जादच्या अपराधाशी सुसंगत आहेत आणि पुराव्यांची साखळी इतकी परिपूर्ण आहे की त्याच्या निर्दोषतेशी सुसंगत निष्कर्षासाठी कोणतेही वाजवी आधार नाही. सर्व मानवी संभाव्यतेनुसार, मृत व्यक्तीच्या खुनाचे कृत्य सज्जादने केले आहे. अशा प्रकारे, आम्ही निर्धारणासाठी मुद्दा (i) चे होकारार्थी उत्तर देतो.

३७. अभिलेखावरील पुरावे, जेव्हा त्याचे संपूर्ण मूल्यांकन केले जाते, सर्व वाजवी संशयाच्या पलीकडे अपीलकर्त्याचा गुन्हा स्थापित करते. न्यायचौकशी न्यायालयाची निरीक्षणे सक्तीची आहेत आणि कोणत्याही हस्तक्षेपाची हमी देत नाहीत. फिर्यादीने

कायदेशीर, अनुज्ञेय आणि ठोस पुराव्यांच्या आधारे सर्व वाजवी शंकांच्या पलीकडे आपला खटला स्थापित केला आहे. न्यायचौकशी न्यायालयाने दिलेल्या शिक्षेचा प्रश्न आहे, डॉ. चौधरी यांचे म्हणणे बरोबर आहे की न्यायचौकशी न्यायालयाने आजीवन सश्रम कारावासाची शिक्षा ठोठावली आहे, ज्याचा अर्थ त्याच्या नैसर्गिक आयुष्याच्या उर्वरित काळासाठी कारावास असेल, तर आयपीसीच्या कलम ३०२ अंतर्गत दंडनीय गुन्ह्यासाठी त्याला दोषी ठरवणे आणि पाच वर्षे आरआय भोगण्याची शिक्षा आणि ३,००० रुपये दंड आयपीसीच्या कलम ३५४ अन्वये दंडनीय असलेल्या गुन्ह्यासाठी, कारण त्या वेळी अंमलात असलेल्या कायद्याने, गुन्हा केल्याच्या वेळी, लागू केल्याप्रमाणे शिक्षा विहित केली नव्हती. न्यायचौकशी न्यायालयाने शिक्षेच्या मर्यादित मर्यादेपर्यंत चूक केली आहे असे दिसते. तथापि, या न्यायालयाला, घटनात्मक न्यायालय म्हणून, तुरुंगवासाच्या कोणत्याही विशिष्ट मुदतीसाठी किंवा मृत्यूदंडाच्या शिक्षेचा पर्याय म्हणून दोषीच्या आयुष्याच्या शेवटपर्यंत सुधारित शिक्षा लागू करण्याचा अधिकार आहे. आमचे असे मत आहे की दोषीला जन्मठेपेची कठोर कारावासाची शिक्षा देताना न्यायाचे हित पूर्ण केले जाईल, ज्याचा अर्थ त्याच्या नैसर्गिक आयुष्याच्या शेवटपर्यंत तुरुंगवास असेल. तो पॅरोल किंवा फर्लो मंजूर करण्यास पात्र असणार नाही. आम्ही त्या दोषीच्या वर्तनाच्या आधारे हे योग्य मानतो जो मागील प्रसंगी फरार झाला होता आणि पाकिस्तान सीमेजवळील दीड वर्षांच्या कालावधीनंतर तुरुंगात परत आला होता. अशा प्रकारे,

आम्ही आयपीसीच्या कलम ३०२ आणि ३५४ अंतर्गत शिक्षा कायम ठेवताना, जन्मठेपेच्या शिक्षेची पुष्टी करणे योग्य मानतो. त्यानुसार दुसऱ्या मुद्द्याचे उत्तर दिले जाते.

३८) उपरोक्त चर्चेच्या दृष्टीने, आमचे मत आहे की येथे आक्षेपित न्यायनिर्णय आणि आदेश हा एक तर्कशुद्ध आणि कायदेशीरदृष्ट्या योग्य निर्णय आहे. अपील आणि पुनरीक्षण अर्ज दोन्ही अशा प्रकारे अयशस्वी होतात आणि त्यानुसार फेटाळून लावले जातात. वर नमूद केल्याप्रमाणे गुन्ह्यांसाठी अपीलकर्त्याची (सज्जाद) शिक्षा कायम केली जाते आणि शिक्षेची पुष्टी करण्यात येते.

३९) अपील आणि पुनरीक्षण अर्जाच्या निकाली काढल्याच्या दृष्टीने, अंतरिम अर्जात विचारार्थ काहीही शिल्लक राहत नाही, त्यानुसार ते देखील निकाली काढले जाते.

(न्यायमूर्ती डॉ. नीला गोखले)

(न्यायमूर्ती श्री. ए. एस. गडकरी)

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

=====